БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 100 (6535)
МАЙН 22
ПЯТНИЦА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Колхозууд болон МТС-үүдэй шухала зорилго

Нниитын малай тоо толгой олошоруулга, тэрэнэй ашаг шэмыень дээшэлүүлгэ болбол колхозууд ба совхозуудай гол шухала зорилго мүн. Энээниие бэелүүлхын тулада нэн түрүүн тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэй. КПСС-эй XIX съездын директивэнүүдэй ёһоор, табадахи табанжэлэй турша соо үбһэ болон шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилгэ хэдэн дахин ехэдхэгдэхэ байна.

Нниитын малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха асуудал манай республикын колхозуудта тусгаар удхашанартай. Юуб гэхэдэ, манай республикын колхозуудай ажахын гол һалбари—малажал үшөөл хангалтагүйгөөр хүгжөөгдэнэ. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, колхозуудта тэжээлэй база байгуулха асуудал мүнөө хүрэтэр гүйсэд шиидхэгдээгүй. Энээнһээ боложо, мүнөө олон аймагуудай колхозуудта малай гарзалалга олоор үзэгдэнэ, малай ашаг шэмэнь бага байһаар. Республикын колхозуудта тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэмжээнүүд тухай Министрнүүдэй Соведэй ба КПСС-эй обкомой энэ хабар абаһан тогтоол олонхи аймагуудта хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ гэжэ онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Колхозуудай ниитын малые гүйсэд хүрэхэ тэжээлээр хангахын тула бүхы хүдэлмэринүүд мүнөө үргэн далайсатайгаар ябуулагдаха ёһотой байгаа. Гэбэшье, республика доторнай сабшалангай ургаса дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулганууд тон муугаар үнгэргэгдэнэ. Республикын олонхи аймагуудай колхозуудта сабшалан ёһоор уһалагданагүй, сэбэрлэгдэнэгүй, мүнөө тэжээлэй культурануудые тарилга хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Жэшээнь, Заиграйн аймагай олонхи колхозуудай сабшалан дээрэ нэгэшье луговод хүдэлмэрилнэгүй. Тиихэдэ Курбын, Ново-Брянска МТС-үүдэй сабшалангай-мелиоративна механизмууд ашаглагданагүй. Мүн сабшалан уһалха хүдэлмэри огтолон ябуулагданагүй. Аймагай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд, мүн колхозууд болон МТС-үүдэй партийна организацинууд энэ асуудалые зүндэнь орхижорхёо. Энээниие Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Тус колхозой партийна организаци, правлени тэжээлэй база байгуулха асуудал зүбшэн хэлсэдэггүй байна. Мүн Хориин, Хэжэнгын, Ториин, Зэдын болон бусад аймагуудай колхозуудта иимэрхүү баримтанууд бии байна. Эдэ аймагуудай хүтэлбэрилхы органууд хабарай тарилгын кампанида һамаараад, малажалда анхаралаа тон багаар хандуулна.

Мүнөө саг ошожо байна. Колхозууд болон МТС-үүдэй, мүн партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэринүүд —сабшалангые модо шулууһаань, бургааһа бороложоһоонь сэбэрлэхэ, сабшалан үтэгжүүлэн шэбхэжүүлхэ хүдэлмэринүүдые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ хэмжээ дары абаха ёһотой.

Мүн сабшалан уһалха гээшэ үбһэ ногооной ургаса нилээд дээшэлүүлдэг арга мүн. Тиимэһээ уһалууриин бүхы системэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ, шэпэ канавануудые татажа сабшалан уһалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй. Тиин сабшалангые зүбөөр уһалха гээшэ ехэ удхашанартай гэжэ түрүү луговодуудай дүй дүршэл харуулна.

Гансахан хээрын сабшалангай ургаса дээшэлүүлгээр тэжээлэй база байгуулха асуудал шиидхэгдэхэгүй байна. Колхоз бүхэн ниитынгээ малые шэмэтэ тэжээлээр хангаха ёһотой. Тиимэһээ тэжээлэй культурануудые тариха түсэбөө колхоз бүхэн дүүргэхэ ёһотой. Гэхэ зуура, республикын аймагуудта энэ хүдэлмэри аргагүй муугаар ябуулагдажа байна. Тэжээлэй корнеплодууд, турнепс тариха агротехническэ болзор үнгэржэ байна. Теэд олон аймагуудай колхозууд эдэ культурануудай үрһөөр гүйсэд хангагдаагүй байха юм. Курумканай, Яруунын, Кяхтын, Сэлэнгын болон бусад зарим аймагуудай олон колхозууд овощной болон тэжээлэй культурануудай үрһэгүй юм. Гэбэшье, тэжээлэй ба силоснэ культурануудай үрһэ гүрэн үгөөд, үшөө энээниие худалдажа абаха мүнгэн зөөри таһалһан байна.

Колхозуудта тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэй холбоотой хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар ябуулхын тулада колхозуудай тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудые бэхижүүлхэ, сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие түхэреэн жэл соо ябуулха хэрэгтэй.

Тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ машинно-тракторна станцинуудай үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ зорилго партиин XIX съезд табиһан байха юм. Теэд республикын олон МТС-үүд энэ зорилгоёо дүүргэнэгүй. Энэ хабартаа хэгдэхэ ёһотой сабшалангай-мелиоративна хүдэлмэринүүдые олон МТС-үүд таһалдуулаа. Курбын, Ново-Брянска, Хориин болон бусад МТС-үүд эдээнэй тоодо ороно. Мүнөө олонхи МТС-үүдэй сабшалангай-мелиоративна машинанууд ябуулагданагүй. Мүн зарим МТС-үүдтэ сабшалангай-мелиоративна отрядууд байгуулагдаагүй байһаар. Эдэ бүгэдые мэдэжэ байбашье, республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын МТС-үүдэй управлени ямаршье хэмжээ абаагүй, МТС-үүдэй директорнүүдһээ шанга эрилтэ хэдэггүй байна.

Энэ жэлдэ машинно-тракторна станцинууд сабшалан һайжаруулха, тэжээл бэлэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой. Тиимэһээ МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэд мэнэ гэһээр сабшалангай-мелиоративна бүхы механизмуудые ябуулха, үбһэ хуряалгада, силос даралгада бэлэдхэхэ ёһотой. Энэ жэлдэ МТС бүхэн харьяата колхозуудтаа тэжээл бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүдые договорой ёһоор заатагүй дүүргэхэ ёһотой.

Мүнөө үбһэ хуряалгын ба силос даралтын саг ойротожо байна. Удааншьегүй эртын силос дарахаар болохонь. Тиимэһээ колхозууд болон МТС-үүд энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ тон һайнаар бэлэдхэхэ, үбһэ хуряалгын машина зэмсэгүүдые, силосорезкэнүүдые заһабарилжа һаяар дүүргэхэ зорилготой.

Колхозууд болон МТС-үүдэй партийна организацинууд ниитын малда тэжээлэй база байгуулха асуудалда саг үргэлжэ гол анхаралаа хандуулха, энэ хэрэг шиидхэхын тулада хамаг хүсэеэ табиха уялгатай.

Түрүү шахта

ТКВИБУЛИ. (Грузинска ССР), майн 20. (ТАСС). «Ткбибулуголь» трестын «Гелати» шахтын коллектив табадахи табанжэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ ехэ амжалтануудые туйлаба.

Предприятиин бүхы участогууд ба халаанууд үйлэдбэриин даалгабаринуудые саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэнэ. Һүүлшын хоёр жэлэй турша дотор тус шахта нүүрһэнэй промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлбэ. Нүүрһэ малтан абаха сүүдхынгээ даалгабариие тус коллективэй дүүргээгүй нэгэшье үдэр табадахи табанжэлэй эхинһээ хойшо байгаагүй.

«Гелати» шахтын горнягууд мүнөө августын тоодо оруулан түлишэ үгэжэ байна.

Украинын һургуулинуудта зорюулагдаһан 15 миллион учебнигүүд

КИЕВ, майн 20. (ТАСС). Мүнөөдэр Украинска ССР-эй Гэгээрэлэй министерствын «Радянська школа» гэжэ һуралсалай-педагогическа издательство дунда һургуулинуудай 6-дахи класста үзэхэ «Түрэлхи литература» гэжэ учебнигые 300 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэн гаргажа дүүргэбэ. Энэ хадаа һуралсалай шэнэ жэлэй эхин хүрэтэр гаргагдаха 122 учебнигүүдэй 76-дахи учебник мүн. Хэблэгдэһэн номуудай юрэнхы тираж 15 миллион экземпляр болобо.

РЕСПУБЛИКЫНГАА 30 ЖЭЛЭЙ ОЙН ХУНДЭЛЭЛДЭ

Хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын түлөө

Хандагатайн леспромхозой коллектив модо бэлэдхэхэ хахад жэлэйнгээ программые дүүргэжэ, республикынгаа 30 жэлэй ойе угтаха гэжэ шиидээ һэн. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Модо бэлэдхэлэй табан һарын даалгабариие болзорһоонь 12 үдэрөөр урид дүүргээд, мүнөө июнь һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ эхилээ.

Тус коллективтэ үргэнөөр дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ модо бэлэдхэлэй Наринай пунктын коллектив түрүүлжэ ябана. Тракторист Данилов, паровозно машинистнууд Карп Грешалов, Александр Папулов, Кузьменко болон бусад отологдоһон модо шэрэхэ үдэрэйнгөө даалгабариие хоёр дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

К. Скворцов.

Түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилнэ

Кабанскын аймагай эдеэ хоолой комбинадай коллектив республикынгаа 30 жэлэй ойе эрхим бэлэгтэйгээр угтажа байна. Ойн үдэр хүрэтэр хахад жэлэйнгээ программые дүүргэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Үнгэрэгшэ 4 һара соо түсэбһөө гадуур 25 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө.

Комбинат хадаа хилээмэнэй московско квас, эрхим шанартай варенье, джем, газированна унда үйлэдбэрилдэг болоо. Тус коллективэй гэшүүд нютагай түүхэй эдээр эдэ мэтын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ онсо анхаралаа хандуулна.

Энэ хабар яблониин 500 һөөг, малинын 5 мянган һөөг, үхэр нюдэнэй 200 һөөг модо тариһан байна. Ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ стахановецуудай тоо олошорно. Хүдэлмэришэд Аксёнова, Гуляева, Маньков болон бусад үдэрэйнгөө нормые 30—50 процентээр үлүүлэн дүүргэнэ.

П. Нархинов.

Мүрысөөнэй хүсэн

Республикынгаа 30 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө тэмсэлдэ манай колхозой гэшүүд артелиингээ ажалай бүхы һалбаринууд дээгүүр эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тэдэнэр хабарай полевой хүдэлмэринүүдые богони болзор соо шанар һайнтайгаар дүүргэжэ, энээгээрээ хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ үндэһэ һуури табихын, ниитынгээ малай тоо саашадань олошоруулан, тэрэнэй ашаг үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө тэжээлэй бата бэхи база байгуулхаяа оролдожо байна.

Манай колхоз эртын орооһото культурануудай тарилгые майн 5-да аймаг дотороо хамагһаа урид дүүргээд, мүнөө оройн, техническэ болон тэжээлэй культурануудай тарилгые, мүн пар хахалалгые үргэлжэлүүлжэ байна.

Энэ жэлдэ таряанай баян ургаса хуряахын түлөө ехэ тэмсэл ябуулагдана. Газарай хүрьһэнэй шииг нойто алдуулхагүйн тулада тарилгын урда тээхи хүдэлмэринүүд сүм хэгдээ, агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудай түсэб дүүргэгдээ, элдүүрилэгдэһэн һайн парта эрхим үрһөөр тарилга хэгдээ.

Колхозоймнай поли дээрэ МТС-эй хүсэтэ 11 тракторнууд хүдэлмэрилнэ. Тэдэ тракторнууд тарилгымнай гол хүдэлмэринүүдые дүүргэнэ. Гадна, морин 20 плуг, 4 сеялкэ хүдэлмэрилүүлээбди. Иигэжэ тарилгын хүдэлмэриин темп хурдадхаһан байнабди.

Полевой хүдэлмэринүүдтэ ябагшадта ажалай болон ажаһуудалай зохихо услови байгуулхын тула нилээд анхарал хандуулагдаһан байха юм. Полевой станууд һайнаар түхеэрэгдээ, шэмэглэгдээ. Тарилгын хүдэлмэридэ ябагшадта ниитын хоол эмхидхэгдэһэн байна.

Манай колхозой партийна организаци трактористнууд болон таряанажалай хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөө эмхидхэжэ, агитационно-ниитын хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Энээнэй ашаар трактористнууд болон таряанажалай хүдэлмэрилэгшэдые бүтээсэтэ ажалда зоригжуулһан дайшалхы мүрысөөнэй хүсэн эршэдэбэ.

Колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа трактористнууд Илья Новокрещенных, Владимир Сизых, Григорий Бутаков гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр машинануудаа һайнаар шудалһанай ашаар, һаатабаригүйгөөр хүдэлмэрилнэд. Эдэ механизаторнууд халаанайнгаа даалгабари хододоо дүүргэдэг, үлүүлэн дүүргэдэг байха юм. Плугшад Елизавета Новокрещенных, Александр Арсентьев, сеяльщик Елизавета Соковикова, уһа зөөгшэ Анна Захарова гэгшэдэй бүтээсэ ехэтэй оролдосото ажалые тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Мүн малажалай талаар зарим тэды амжалтатайбди. Хони үсхэбэрилхэ түсэб 104, гахай үсхэбэрилхэ түсэб — 158 процент дүүргэгдэнхэй. Шубуунай тоо толгой олошоруулха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Малажалда тэжээлэй база байгуулхын тула тусхай бригада байгуулагданхай. Тэрэ бригада сабшалангай газар уһалха, үтэгжүүлхэ хүдэлмэри эрхилнэ.

Майн 30 болотор бүри эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ, хабарай полевой хүдэлмэринүүдые, ниитын малай түл абалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ дүүрэн аргатайбди.

С. Бутаков, Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

Шахтёрнуудай посёлогто

Галуута-Нуурай шахтёрнууд республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсаад, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Шахтёрнууд үйлэдбэриин эрхим бэлэг бэлэдхэхэһээ гадна, өөһэдынгөө посёлогые культурна болбосон болгохо гэжэ шиидэнхэй.

Шахтын поселково Соведэй депутадуудай үүсхэлээр поселогой территори дээрэхи бог шорой сэбэрлэхэ, коммунально-ажаһуудалай гэр байрануудые заһабарилха, сагаадаха гэхэ мэтын хүдэлмэри хэхэ воскресник. хоёр дахин үнгэргэгдөө. Воскреснигтэ поселогой ажалшад олооро эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Посёлогто ОРС-ын 2 магазин нэмэгдэжэ. нээгдээ, гадна, жэжэ товарнуудые худалдаха 11 точко бии болгогдоо.

Поселково Соведэй депутадуудай үүсхэлээр поселогой үйлсэнүүдтэ, талмайнуудта модо тариха хүдэлмэри эрхилэгдээ. Шэнээр баригдажа байгаа шахтернуудай клубай дэргэдэ, мүн шэнээр баригдаха паркын талмай дээрэ 10 гаран мянган элдэб янзын модод таригдажа байна. Энэ хүдэлмэри дүүрэхэ болоо.

Мүнөө шэнэ поликлиникын, клубай, үхибүүдэй яслиин, садай, хилээмэнэй заводой, шахтернуудай орохо гэр байранууд түргэнөөр баригдажа байна.

А. Миронова, Шахтинска поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Модо тарина

Ториин аймагай эмхи зургаанууд ба албахаагшад газаагуураа набшаһата элдэб модонуудые таригжа, аймагайнгаа центрые ногооруулжа байна.

Жэшээнь, «Заготживсырьёгой» конторо, аймагай больница, Ториин МТС болон бусад эмхи зургаанууд газаагаа олон тоото набшаһата модо һуулгажа хороиілоо. Хэдэн албахаагшад газаагаа мүн лэ модонуудые һуулгаа.

Тиихэдэ, Ториин дунда һургуулиин коллектив үрэ жэмэстэ ба гоёолтын модонуудые тон олоор һуулгажа, өөһэдын садтай болобо.

Д. Доржиев.

Түрүүшүүлэй амжалта

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой коллективэй гэшүүд республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгаяа заатагүй дүүргэжэ, энэ үдэрые угтахын түлөө тэмсэнэ. Бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан зэд шудхалгын цехын коллектив май һарын түрүүшын хахадай түсэбые үлүүлэн дүүргээд, мүнөө бүри эршэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна.

Тус коллективэй гэшүүд мэргэжэл мэргэжэлээрээ мүрысэжэ, горьтой амжалтануудые туйлана. Токарь Апсалямов, зэд хайлуулагша Дорохвайкин, сдатчица Селезнёва болон бусад халаанайнгаа нормые 3—3,5 дахин үлүүлэн дүүргэхэ зуураа, гансал эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилнэ.

С. Черненко.

Һургуулинуудта экзаменууд эхилээ

Майн 20-һоо республикын һургуулинуудта хабарай экзамен эхилбэ. Пригороднэ районой № 20 дунда һургуулиин 10-дахи классайхид литератураар зохеол бэшэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Һурагша Галина Гриневич экзаменационно комиссиин түрүүлэгшэ, һургуулиин директор П. М. Матвеевтэ өөрынгөө зохёол үгэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

РСФСР-эй эхин, долоон жэлэй ба дунда һургуулинуудта һуралсалай занятинууд дүүрээ. Эхин классуудай һурагшад жэлэй сэгнэлтээр удаадахи классуудта оруулагдажа, каникулда гараад байна.

Российска Федерациин городуудта, тосхонуудта ба хүдэлмэришэнэй посёлогуудта удаадахи класста оруулгын, һургуули дүүргэжэ гаралгын экзаменууд ба болбосоролой аттестат абалгын экзаменууд майн 20-до эхилбэ.

РСФСР-эй Гэгээрэлэй министрын орлогшо нүхэр Л. В. Дубровина ТАСС-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэ зуураа иигэжэ мэдээсэбэ:

—Һуралсалай энэ жэл хадаа һуралсалай дисциплинэнүүдые заалгын шанар саашадань һайжаруулха туг доро үнгэрөө. Партиин XIX съездын шиидхэбэринүүдээр ба «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн И. В. Сталинай гениальна зохёолоор зэбсэглэгдэһэн арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд ургажа ябаа залуу үетэниие коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, һургуулинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэрэгтэ бүхы хүсэ ба мэргэжэл шадабаряа үгэнэ.

Экзаменуудай урда тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Ахалагша классайхидта консультацинууд, шэнжэлэлэй лекцинүүд, гээгдэжэ ябагшадтай нэмэлтэ занятинууд эмхидхэгдээ.

Үнгэрэгшэ жэлэйхидэл адляар, энэ жэлдэ удаадахи класста оруулгын ба дүүргэжэ гаралгын экзаменууд, болбосоролой аттестат абалгын экзаменууд тухай бүхы союзна республикануудта хамаатай единэ дүримэй үндэһөөр экзаменууд үнгэргэгдэнэ. Городской ба хүдөөгэй һургуулинууд экзаменационно биледүүдтэй, дүримүүдтэй ба заабаринуудтай, экзаменационно бэшэгэй хүдэлмэриин текстнүүд ба задачануудтай байна.

Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо нэгэ хахад дахин олон арбанклассайхид болбосоролой аттестат абалгын экзамен мүнөө барижа байна. Долоон жэлэй һургуули дүүргэхэ экзамен хоёр миллион гаран һурагшад барина.

Хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулинуудта удаадахи класста оролгын, дүүргэжэ гаралгын экзаменууд ба болбосоролой аттестат абалгын экзаменууд нэгэ доро эхилээ. Гол хүдэлмэриһөө таһарангүйгөөр эрэгтэй, эмэгтэй 600 мянга шахуу залуу хүдэлмэришэд ба албахаагшад эдэ һургуулинуудта һурана.

Экзаменууд хадаа һурагшадай мэдэсэдэ ба һургуулинуудай ажал-ябуулгада бүхы талаарнь шалгалта болоно. Дунда һургуули дүүргэгшэд жэлһээ жэлдэ бүри гүнзэгы мэдэлгэ харуулна.

1951—1952 онуудай һуралсалай жэлдэ онсо һайнаар һуралсаһанай ба эрхим журамтай байһанай түлөө 12.800 гаран арбанклассайхид 1950—1951 онуудай һуралсалай жэлэйхидэ орходоо 1.658 үлүү олон хүн алтан ба мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба. 1945-һаа 1952 он хүрэтэр РСФСР-эй дунда һургуулинуудые дүүргэһэн 53 мянга гаран хүбүүд, басагад алтан ба мүнгэн медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Советскэ һургуули хадаа дэлхэй дээрэ эгээн түрүү һургуули мүн. Тэрэ болбол һурагшадые наукануудай үндэһэ һууритай танилсуулна, советскэ хүнэй моральна шанар шэнжэтэй болгоно, ургажа ябаа залуу үетэниие Ленин—Сталинай партиин хэрэгтэ хизааргүй үнэн сэхэ байхаар, советскэ патриотизмын, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани харилсаанай үзэлөөр хүмүүжүүлнэ.

Мүнөө РСФСР-эй хизаарнууд, областьнууд ба автономно республиканууд дотор 1953—1954 онуудай һуралсалай жэлдэ бэлэдхэжэ эхилээ. Һургуулиин наһанай бүхы үхибүүд һургуулида бултадаа хабаадуулагдаха ёһотой. Һургуулинуудай ба һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдые хүмүүжүүлхэ эмхи зургаануудай олошорһоной дашарамдуулан педагогическа училищинууд, педагогическа ба багшанарай институдуудые энэ жэлдэ дүүргэһэн 64 мянга шахуу залуу багшанар ба хүмүүжүүлэгшэд городуудта болон тосхонуудта эльгээгдэхэнь. Һуралсалай жэлэй эхилхэ хүрэтэр 130 миллион учебнигүүд хэблэгдэхэ, һурагшадай олон зуун миллион тетрадь гаргагдаха байна.

Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгоор хүрсэлэгдэһэн гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд һуралсалай жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын, партиин XIX съездын табиһан зорилгонуудай ёһоор, советскэ һургуулиин хүдэлмэри һайжаруулхын тула бүхы хүсэ шадал ба мэдэрэлгээ үгэхэ байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Социалистическэ мүрысөөе улам дэлгэрүүлхын түлөө

Хүдөө ажахыгаа саашадань хүгжөөн дэбжүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухайда Байкало-Кударын аймагай ажалшадай уряа ба республикынгаа 30 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлэдхэл тухай партиин обкомой тогтоол хадаа манай механизаторнуудай политическэ болон үйлэдбэриин эдэбхи хэшээлые улам дээшэлүүлээ.

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжонуудаа механизаторнууднай тооложо үзөөд, дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаһан байна.

Элдүүрилһэн бүхы талмай дээрэ гүрэнэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа һураггүй элбэг баян ургаса энэ жэлдэ ургуулхабди гэһэн уялга манай машинно-тракторна станциин механизаторнууд абанхай. Энэ абаһан уялгыень тэдэнэртэ дүүргүүлхын түлөө партийна организаци ба МТС-эй дирекци бүхы оролдолго хүсэлөө гаргана.

Полевой хүдэлмэринүүдэй эхилхын урда тээ МТС-эй бүхы 17 тракторна бригадануудай абаһан уялганууд дахин харагдажа, тракторна хүдэлмэринүүдые һайн шанартайгаар хэхын, горючи ба түрхихэ материал алмахын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые тракторист бүхэн абаһан байна.

МТС-эй партийна организаци полевой хүдэлмэринүүдэй үедэ тракторна бригадануудта агитационно хүдэлмэри ябуулхын тулада 17 эрхим агитаторнуудые томилһон байгаа. Тэдэнэй дунда 9 коммунистнууд, 3 комсомолецууд, 5 партийнабэшэ хүнүүд бии. Тэдэнэртэй 10 хоног бүри инструктивна зүблөөн үнгэргэгдэжэ, нийтэ-политическэ хүдэлмэриин элдэб асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг юм. Абаһан уялгануудаа тракторна бригадануудай, тракторист бүхэнэй хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухай тус зүблөөн дээрэ мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Нийтэ-политическэ бүхы хүдэлмэри механизаторнуудай политическэ ба үйлэдбэриин эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдана.

Бүхы тракторна бригаданууднай «Бурят-Монгольская правда», «Ленинский путь» гэжэ аймагай газетэ абадаг. Мүн олохон тракторна бригаданууд центральна газетэ, журналнуудаар хангагданхай.

Бүхы тракторна вагончигууд болон полевой станууднай уряа лозунгнуудаар, плакадуудаар болон харуулан ойлгуулха агитациин бүхы хэрэгсэлнүүдээр хангагданхай.

МТС-эй болон харьяата колхозуудаймнай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, агитаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд полевой хүдэлмэринүүдэй эхилһэнһээ хойшо тракторна бригадануудта 32 «дайшалхы хуудаһа», 24 «молни» гаргаа, политическэ естественно-научна, хүдөө ажахын темэнүүдээр 30 гаран лекци, элидхэлнүүдые уншаа.

Социалистическэ мүрысөөе ургэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, нийтэ-политическэ хүдэлмэри хангалтатай һайнаар ябуулһанай ашаар хабарай полевой хүдэлмэринүүд амжалтатайгаар хэгдэжэ байна. Жэшээнь, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг тракторна № 1 ба № 2 бригаданууд эртын ороохото культурануудые богонихон болзор соо таринжа дүүргээд, мүнөө сахарна свёкло тарижа, оройн ороохото культурануудые тариха газар бэлдэжэ байна. Полевой хүдэлмэринүүдые эрхим һайнаар хэһэнэйнгээ түлөө тус колхоз аймсоведэй гүйсэдкомой ба партиин айкомой дамжуулгын Улаан туг абаһан байна.

Мүн тэрэшэлэн манай МТС-эй механизаторнууд Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин полинууд дээрэ эрхим һайнаар ажаллана. Энэ колхоз майн 3-да эртын тарилга дүүргээ. Эндэ ажалладаг тракторна бригаданууднай оройн культурануудые тариха газар бэлэдхээд, мүнөө сахарна свёкло тарижа дүүргэхэеэ байна.

Майн урда тээ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгөөр Логовскиин нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг нүхэр Арсентьевэй тракторна бригада түрүү һуури эзэлжэ, МТС-эй дирекциин ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаһан байгаа. Тэрэнэй һүүлээр механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн шэнэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ, майн түрүүшын 10 хоногой дүнгөөр аймсоведэй депутат Клим Федорович Мельниковэй хүтэлбэрилдэг № 14 бригада нүхэр Арсентьевэй бригадые илажа гараһан байна. Энэ бригадын түрүү трактористнууд Михаил Разуваев, Липат Куренков ба бусад саг үргэлжэ халаанайнгаа даалгабарине 130—150 процент дүүргэнэ. Имэ жэшээнүүдые мүн олооршье харуулжа болохо байна.

Мүнөө МТС-эй дирекци ба партийна организаци энэ жэлдэ полевой хүдэлмэринүүдые эрхим һайн шанартайгаар саг болзор соонь хэхын түлөө социалистическэ мүрысөө бүхы механизаторнуудай дунда улам дэлгэрүүлжэ, абаһан уялгаяа тэдэнэй нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ зохистой услови байгуулхын түлөө оролдожо байна.

Ф. Унагаев, Окино-Ключевскойн МТС-эй директорые политическэ талаар орлогшо.

ЭДЭБХИТЭЙ ЛЕКТОР

Григорий Филиппович Дабалаев Кударын долоон жэлэй һургуулида багшаар ажаллаха зуураа, арад зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулна. Тэрэ хадаа Кудара-Сомонһоо 20—30 километрын газарта байһан колхозуудай фермэнүүдтэ ошожо, хөөрэлдөө үнгэргэдэг ба лекцинүүдые уншадаг юм. Жэшээлхэдэ Григорий Филиппович Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ошожо, «Газар дэлхэйн байгуулалта ба наранай системын бии бололго» гэһэн темээр лекци уншаһан байна. Лекцинь һонирхолтойгоор уншагдажа, тэрээндэнь 32 хүн хабаадаа.

Г. Чекин.

ЛЕНИНГРАД. Аничков хүүргэ ба Невскэ проспект харагдана.
ТАСС-эй фотохронико.

ИВОЛГЫН АЙМАГТА

ТҮРҮҮ БРИГАДА

Түмэр замай харгы заһабарилгын 15-дахи дистанциин хүдэлмэришэд республикынгаа 30 жэлэй ойн баярые ажалай амжалтаар угтажа байна.

Эндэ мастер нүхэр Кандыбинай хүтэлбэрилдэг бригада апрель һарынгаа даалгабарине 150 процент дүүргээд, май һарын түрүүшын 10 хоногто ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлээ. Абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын тула нүхэд Радионов, Щербаков, Алексеева болон бусад эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ, даалгабаряа 140—150 процент дүүргэдэг болоо.

Тэдэнэр майн 30 болотор 2 километрын оронд 4 километр утатай харгы зам заһабарилжа дүүргэхэ гэжэ шиидэээ.

АГИТБРИГАДЫН ХҮДЭЛМЭРИ

Аймагай Культурын байшангай агитбригада Маленковой, Хрущевой нэрэмжэтэ, «Коммунизм», «Улаан Оронго», «8-ое Марта» колхозуудай полевой стануудта ошожо, концерт, зүжэг наада харуулба. Мүн энэ коллектив партиин XIX съездын материалнуудаар хөөрэлдөө үнгэргэһэн, клубуудай уранһайханай самодеятельностиин кружогуудта зохихо туһаламжа үзүүлһэн байна.

СЕМИНАР БОЛОБО

«СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэжэ нүхэр И. В. Сталинай гениальна зохёолые шудалжа байгаа Оронгын кустын партийно-советскэ эдэбхитэдэй семинар һонирхолтойгоор үнгэрбэ. Семинар дээрэ нүхэд Бадмадашиев, Мельников, Сергеева, Невзгодов, Анжуев болон бусад үгэ хэлэжэ, энэ зохёолые һайнаар шудалжа байһанаа харуулаа.

ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Саянтын МТС-эй нүхэр Гомбоцыреновэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригада хабарай тарилгые агротехническэ лээдэ хэмжээндэ үнгэргэжэ байна.

Хабарай тарилгын эхилһэнһээ хойшо майн 10 болотор тус бригада 1208 гектар, тиихэдэ нэгэ условно трактор бүхэнөөр 146,6 га газар элдүүрилһэн байна. Энэ бригадада һаяхан МТС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Б. Сотнич.

Колхозно тосхоной культура

Гушан жэлэй саада тээ ямар нэгэн машина үзөөгүй, һураха һургуули мэдээгүй, бүтүү балай байһан Бичурын аймагай Билютай тосхоной культура ехээр ургаба.

Нёдондо жэлдэ 75 мориной хүсэтэй тепловой электростанци баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэнэй хүсөөр тээрмэ, модо хюрөөдэхэ рама, таряа сэбэрлэхэ машина, малай тэжээл хэршэхэ машина гэхэ мэтэ хүдэлмэрилнэ. Мүн гүрэндэ таряа тушаалгын үедэ таряа зөөхэ транспортёр хүдэлгэгдэһэн байха юм.

Круминай нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай гэр байрануудта болон колхозой малажалай бүхы фермэнүүд, ток гэхэ мэтын үйлэдбэриин һалбаринуудта электричество оруулагдажа, 250 гаран лампочканууд һаруул һайхан гэрэлээ толоруулна.

Эндэ 100 шахуу точкотой радиоузел хүдэлмэрилнэ. Тэндэһээ тосхоной лекторскэ группын гэшүүд радиогоор лекцинүүдые уншадаг байха юм.

300 хүнэй һууритай шэнэ клубтай. Клубайнь дэргэдэ олон том номтой хүдөөгэй библиотекэ хүдэлмэрилнэ. Мүн эхин һургуули тэндэ бии. Тосхоной багашуул өөрынгөө һургуулида эрдэмэй эхин шатые гарана.

Иигэжэ Билютай тосхоной арад зон культурнаар, хүхюун сэнгэлигээр ажаһууна.

Н. Петровский.

ХҮГЖЭЛТЫН ЖЭЛНҮҮД

Манай республикын тогтоһоор 30 жэлэй ойн һайндэр ойротожо байна. Республикын ажалшад хүдөө ажахы болон культураяа улам дэбжүүлхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлажа, энэ һайндэрые угтахаар бэлэдхэнэ.

Манай республикын экономико болон культурын хүгжэн дэбжэхэтэй хамта, хүдөө тосхонуудай шэнжэ шарай тон ондоо боложо хубилаа. Энээнине манайшье колхозой жэшээ дээрэһээ хаража болоно. Красный Яр Жилино гэжэ хоёр тосхонуудай таряашад нэгэ колхоз болон нэгэдээд, ажахыгаа жэл ерэхэ тудам хүгжөөжэ байна. Анхан энэ хоёр тосхонуудта хүдөө ажахын багаханууд артельнүүд байһанаа, 1950 ондо нэгэдэжэ, Ленинэй нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз болоһон байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 3 жэл үнгэрбэ. Тиин мүнөөнэй хүдөө ажахын техникын улам хүгжэжэ, наукын туйлалтануудай улам дэлгэржэ байһан үедэ имагтал томо ажахы олзо доход ехэтэй, аша туһатай гэжэ манай колхозой гэшүүд бултадаа ойлгоно. Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, манай колхозой экономико улам ургана, жэл бүри таряанай ургаса дээшэлнэ, малай ашаг үгэлгэ ехэ болоно, колхозойшье, мүн колхознигуудайшье олзо доход ургана.

Таряанажалнай олзо ехэтэй һалбари болоо. Жэл ерэхэ бүри таряанай ургаса дээшэлжэ байна. Урдань жэжэ артельнүүд байхадаа гектар бүриин 6 центнер таряа абадаг байгаа һаа, 1952 ондо дунда зэргээр гектар бүриин 10 центнерһээ үлүүе абаабди. Энээнэй ашаар саг болзор соогоо гүрэнтээ тоосоод, колхознигуудай ажалта үдэртэ горьтой таряа хубаагаабди.

Колхозоймнай малажал улам хүгжэнэ, жэл бүри малай тоо толгой олошорно. Мүнөө бидэнэр малай тоо толгой олошоруулхатаяа хамта, ашаг үгэлгыень ехэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табинабди. Һүнэй-товарна племенной фермэ колхоздоо эмхидхээбди. Энэ фермэдэмнай һайжаруулагдаһан үүлтэрэй 90 үнеэд бии юм. Мүн племенной моридой фермэ эмхидхэгдээ. Ашаа шэрэдэг томо морид энэ фермэдэ үсхэбэрилэгдэдэг юм. Тус фермэһээ аймагай колхозуудта племенной азарганууды худалдадагбди. Бүхы фермэнүүдтэмнай һайн үүлтэрэй бухануд, азарганууд бии юм.

Артелиин ажахын ургахатай хамта, үйлэдбэриин барилгануудые үргэнөөр ябуулха хэрэгтэй болоо. Манда саг үргэлжын барилгын бригада хүдэлмэрилдэг. Энэ бригадые мэргэжэлтэй дархан Оскорбин хүтэлбэрилдэг юм. Жэл бүри 15 мянган кубометр модо бэлэдхэгдэдэг байна. Колхозойнгоо томодхогдоһонһоо хойшо олон барилгануудые баряабди. Үхэрэй 4 байра, тугалай 2, хониной 1, шубуунай 3, гахайн 1 байра, силоснэ хоёр башнид, 2 зернохранилищи, ток, малшадай байха хэдэн гэрнүүд баригдаһан байха юм. Эдэ бүхы барилганууд типовой проектээр хэгдээ. Мүн энэл саг соо столярна мастерской, катер, хүдөө ажахын машинануудай хоёр һарабша, мүн бусад 32 модон барилга хэгдэһэн байгаа.

Артелиин экономикын улам хүгжэхэтэй хамта, колхозой олзо доход ехэ болоо. 1952 ондо манай колхозой мүнгэн олзо 1650 гаран мянган түхэриг болоһон байна. Энээнэй ашаар бүхы налогуудаар гүрэнтээ тоосоод, хубаагдадаггүй фонддоо 250 мянга шахуу түхэриг оруулһан, ажалта үдэр бүхэндэ 5 түхэриг мүнгэ хубааһан байнабди. Колхозоймнай хубаагдадаггүй фонд 2 миллион гаран түхэриг болоо.

Колхоздомнай таряанажалай табан бригада бии юм. Эдээнине хүтэлбэрилэгшэд колхозно үйлэдбэриин мастернууд болонхой. Колхозой томодхогдоһонһоо хойшо Илья Михайлович Юрьев нэгэ бригадые хүтэлбэрилдэг. Энэ бригада жэл ерэхэ тудам таряанай ургасые дээшэлүүлдэг байха юм. 1952 ондо энэ бригада гектар бүриһөө 13 центнер таряа абаһан байна. Энэ жэлдэ тус бригада гектар бүридэ 16 центнер шэниисэ ургуулха уялга абаа. Нүхэр Юрьевэй бригадын гэшүүд хэлэһэн үгэдөө хүрэхын түлөө баян таряа ургуулха үндэһэ һуури табяа. Ороохото культуранууд богонихон болзор соо, һайнаар элдүүрилэгдэһэн газарта таригдаа. Тиихэдэ схэнхи тарилгаяа хэрээһэлүүлжэ ба нарин рядтайгаар хэһэн байна.

Һаалишад Мария Орлова, Евдокия Смирнова гэгшэд жэл бүри һү һаалгаяа ехэдхэдэг, гахайшан Ефимия Хлызова гахай бүхэнһөө 19 поршоонхо абадаг юм. Имэ жэшээнүүд олон. Таряанажалда Наталья Алексеевна Жилина эрхим ажалаараа суута гараһан байна. Нүхэр Жилина жэл бүри хүдөө ажахын аймагай выставкэдэ хабаададаг. 1952 ондо Наталья Алексеевна ажалта үдэртөө 10 центнер таряа, 3 мянган түхэриг мүнгэ абаа.

Колхозно үйлэдбэриин мастер, Социалистическэ Ажалай Герой Наталья Ефимовна Конева ажалай новатор мүн. Манай аймагай эрхэ байдалда олон залаата шэниисэ ургуулха туршалга нүхэр Конева хэжэ байна. Мүнөө манай колхоз 50 шахуу центнер иимэ сортын шэниисэтэй. Наталья Ефимовна овощеводческо бригада хүтэлбэрилхэ зуураа олон жэлэй хара таряа ургуулдаг болохо хүдэлмэри ябуулалсана.

Манай артелиин ажахыда үшөөл бии байһан дутагдалнуудые тэмдэглэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, жэл бүри ниитын мал үбһэ тэжээлээр дутадаг байна. Бии байһан сабшалангай газар дээрэһээ абаһан үбһэмнай үдэжэ байгаа адуу малда хаанашье хүрэнэгүй. Ушар иимэһээ хээрын сабшалангай ургасые эрид дээшэлүүлхэ, мүн тэжээлэй культурануудай һайн ургаса абаха зорилго бидэнэй урда табигдана. Колхоздомнай тэжээл бэлэдхэлэй бригада байгуулагданхай. Энэ бригадынхид бага зэргын ажал хэһэн байна. Тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ бидэнэр бүхы хүсэеэ хандуулха ёһотойбди.

Манай артелиин гэшүүд республикынгаа 30 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахые эрмэлзэнэ. 1953 ондо абаһан уялгануудаа дүүргэхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохо байнабди.

Т. Д. Сычев, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

СТАЛИНАЙ АШААР

Ж. ТУМУНОВ

Гол мүрэн эхитэй байдаг. Үльгэр таабари үндэһэтэй байдаг. Тэрээн шэнги арад түмэнэй зол жаргалынь эхитэй, үндэһэтэй юм.

Бурят-монгол арадай зол жаргалай эхи үндэһэниинь, Ангара басагые Енисей хүбүүнэй тэбэриин угтаһандал, тэрээндэ агууехэ ород арадай һарбайһан бата гар, мүлжэгшэд этэгээдые үнэһэн тоборог болгон усадхаһан Октябриин дүлэн, хүсэтэ советскэ засаг, булад Коммунистическэ парти, тэрэнэй вождьнор Ленин Сталин хоёр болоно.

Россин бүхы дарлагдаһан арадуудай зол жаргалаа олон түбхинэхын тулада нүхэр Сталинай хэһэн бүтээһэн ажалынь онсо ехэ байна. Тэрэ манай советскэ гүрэниие ба Коммунистическэ партиие байгуулагша Владимир Ильич Ленинэй наһа бараһанһаа хойшо гушаад жэлэй туршада советскэ державые толгойлжо, далайн бусалма долгин соогуур хүсэтэ кораблиие хүтэлһэн капитан мэтээр, тэрэниие жолоодон, илалтаһаа илалтада абаашан ябахадаа, арадай эб найрамдалые булад мэтэ бэхи болгон шэрээһэн байна.

Ленинэй эрхим шаби, партийна ба гүрэнэй ажал-ябуулгын агууехэ теоретик, национальна асуудалые марксистска ёһоор шиидхэхэ талаар гайхамшагта мэргэжэлтэ нүхэр Сталин советскэ засагай байгуулагдан сасуу, 1917 оной октябриин хорин зургаанда, Соведүүдэй II съездээр Национальностьнуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Арадай комиссараар томилогдобо.

Арадуудай вождь нүхэр Сталин хадаа хаанай түшэмэдэй болон ноётагай баяд ноёдой дабхар дарлалта доро эрхэ сүлөөгүй зобожо байһан бурят-монгол арадта советскэ арадуудай зол жаргалта бүлэ соо багтан, ажахы ба эрдэм соёлоо хүгжөөхэ ябадалдань эсэгын халуун анхаралые саг үргэлжэ табижа байгаа.

1923 оной майн гушанда нүхэр Сталинай үүргээр Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ республика байгуулагдаһан байна. Бурят-монгол арад өөрынгөө түүхын турша соо түрүүшынхеэ гүрэнэй байгуулгатай боложо, Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро коммунизмын орьёл өөдэ дабхижа эхилһэн юм. Тэрэ түүхэтэ үдэрһөө хойшо гушан жэл үнгэрбэ.

Хаанта хархис засагай үедэ бурят-монгол арад зоной ажабайдал булангир уһан мэтэ балар харанхы, нюргандаа саг үргэлжэ шулуу үргэлөөд ябаһандал хүшэр хүндэ, сээжэ соогоо дабһа хээд байһандал уйдхар гашуудалтай һэн.

* * *

Бурят-Монголой республикын ажахын ба гэгээрэл болбосоролой алхам бүхэниинь партиин, Советскэ правительствын, нүхэр Сталинай анхаралай ашаар туйлагдаһан байна. Өөрынгөө дэбисхэр дээрэ Европын хэдэн гүрэнүүдые багтаажа шадахаар Бурят-Монгол ороной нютагай баялиг революциин урда тээ ойроо хүртөөгүй, арад зоной ажабайдалые һайжаруулха ябадалда элсүүлэгдээгүй байгаа. Баялиг үбсүүндээ алта мүнгэ, үнэтэ металл, нүүрһэ, графит шэнгээһэн дайда дууран байһан юм. Тэрэниие гансал советскэ засаг һэрюулээ. Буртаг тайгын һуурида СССР соо суута ороһон Ленинэй орденто паровоз байгуулгын завод бодонхой. Улан-Удын механизированнэ шэлэй завод, мяханай комбинат, сэмбын фабрика, Галуута-Нуурай нүүрһэнэй шахта, тоһоной заводууд, арһанай завод, мотор заһабарилгын завод, хүдөө ажахын түрүү зэбсэгүүдээр хуяглагдаһан олон тоото МТС-үүд, совхозууд, электростанцинууд, ой модоной үйлэдбэринүүд — эдэ бүгэдэ Бурят-Монголдо советскэ засагай үгэһэн бэлэг мүн. Эдэ бүгэдэ хан гэхэ хара түмэргүй, модон анзаһатай, дохолон моритой, гар тээрмэтэй, хахархай дэгэлгэй малшан, шархи гуталтай таряашан зонтой Бурят-Монголые индустриально-аграрна республика болгобо.

Майлые майла зандань бүрхөөһэн жэлһээ жэлдэ олошоржо ябаа табан хошуун малнууд, бурзан сагаан сэсэгээр талые бүрхөөһэн шубууд, тарган томо гахайнууд, удхэн үһэтэ һарлагууд, гүбөөе гүбөө зандань, голые гол зандань пэбшээлэн ургаһан алтан таряан, тэрэниие уһалһан ута канаванууд, тэрэниие хүреэлһэн таримал модод — эдэ хадаа бурят-монголшуудта колхозой асарһан баялиг мүн. Энэ баялиг баяд ноёдые садхаахын тулада бэшэ, харин Эхэ ороноо баяжуулхын, арад зонойнгоо ажабайдалые һайжаруулхын тула ажалша зоной гараар, партиин хүтэлбэреэр байгуулагдаа.

Ямаршье арад хадаа эрдэм бэлигтэ анха урдын эрмэлзэлтэй байдаг. Бурят-монгол арад «эрхим баян—эрдэм бэлиг» гэжэ халуун сэдьхэлээ уудалһан юм. Теэд хаанта засаг дарлагдаһан арадуудые эрдэм номдо һургахаяа, тэдээндэ буу зэбсэг барюулһанһаа доро гэжэ бододог һэн. Һургуулиин байшангуудай оронда гуулин ганжуурнуудые ёдойлгоһон, үхэр бүреэ бүрхирүүлһэн хэдэн олон дасан набтайлдажа һуугаа.

Өөрынгөө тэбхэр гуша наһанай ойе манай республика үргэлжын үзэг бэшэг мэдэхэ амжалтатайгаар угтаба: 600 гаран эхин, долоон жэлэй, дунда һургуулинууд, 10-аад техникумүүд, 4 дээдэ һургуулинууд болон бусад эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаанууд энээниие гэршэлнэ.

Ямаршье ехэ ургалта гээшэб!

Урдань түрэлхи бэшэг, литература, искусство үгы байһан бурят монгол арад мүнөө өөрынгөө түрэлхи бэшэг, литература, искусстволтой болоо.

Бурят-Монголой арадай артист Лхасаран Линховоиной дуулаһан
Алтан зүрхэтэ Кремлиин
курантнууд
Арбан хоёр сохибо, —
гэһэн дуунай омог баяраар дүүрэһэн хүсэтэ аялга Берлиндэ болоһон залуушуулай фестивалиин сценэ дээрэһээ бүхы дэлхэйе дүүрэтэр эфирээр зэдэлһэн байна.

Ородой алдарта аяншан Пржевальский тухай кинокартина Советскэ Союзай олон миллион хүнүүдтэ танил болонхой. Тэрэ картинада Пржевальскиин туһалагшадай нэгэн бурят-газаршан Иринчиновэй ролиие Бурят-Монголой габьяата артист Цырен Шагжин наадаба.

Инженер, врач, токарь, һургагша, артист, уранзохёолшо, доцент, агроном, зоотехник, профессор, композитор гэһэн үгэнүүд революциин туяагай ялбайжа ерэхын урда тээ далайн оёорой олон үнгын хэндэшье таагдахагүй шулуунууд шэнги һанагдаха байһан аад, мүнөө айл бүхэнэй бүлэ соо тиимэ нэрэнүүд дуулдажа, һаншаг сагаан эхын, һахал сагаан эсэгын эльгэ зүрхые баясуулна.

Сталинска үеын бурят-монголшууд бүгэдэ эрдэмэй үндэр гэшхүүр өөдэ, коммунизмын наран тээшэ зоригтойгоор дабхина.

* * *

Олон пассажирска вагонуудые зүдхэһэн хүсэтэ паровоз арьялма сагаан уурал бааюулһаар Москва ниислэлые зорёод дабхина. Сахаригуудынь булад рельснүүд дээгүүр зөөлэхэнөөр эрьелдэнэ. Энэ составые станци бүхэн, город бүхэн улаан тугтайгаар, баглаа сэсэгтэйгээр, халуун юрөөлтэйгөөр угтана:

—Советскэ Бурят-Монголдо мэндэ амарые хүргэе!

—Сүлөөтэ Бурят-Монгол мандаг!

Энэ состав бурят-монгол арадай түлөөлэгшэдые Москва, Сталинда абаашажа ябаа...

Хаанта засагай үедэ бурядуудтай хаанай түшэмэд ташуураар хөөрэлдэдэг байгаа. Хаанта хуулида хашуулжа, үбшэн зоболондо нэрбэгдэжэ, һайн эдлүүритэ газар дайдаһаа үлдэгдэн, бурят арадай хосорхо болоод байхада, Аврорын залпнууд нэрьеэ һэн...

Нүхэр Сталинтай уулзахаа, тэрээндэ өөһэдынгөө байдал тухайда хөөрэхэеэ Москва ошожо ябаха гээшэ ямар ехэ зол бэ!

1936 оной январиин хорин долоондо партиин ба арадай вождь нүхэр Сталин өөрынгөө дутын соратнигуудтай хамта советскэ Бурят-Монголой делегациие Кремль соо урин, тэдээнтэй золгобо.

Багшын урин шарай, һайхан миһэрэлгэнь Яруунын малшад, Түгнын хонишод, театрын артистнар, заводой хүдэлмэришэд, наукын түлөөлэгшэдтэ яашагүй түрэл байба.

Анхан баяд ноёдой барлаг ябаһан, одоо колхозой түрүү хүн Батажаргал Бадмаев нүхэр Сталинда бурят-монгол арадай зүгһөө рапорт бариба. Улан-Удын типографида хэблэһэн тэрэ бэшэг соо бурят-монгол арадай анхан зобожо тулижа һууһан ба мүнөө советскэ арадуудай бүлэ соо хүгжэн мандажа байһан тухай бэшээтэй байба.

Бурят-Монголой арадай поэт Хоца Намсараев нүхэр Сталинда зорюулһан өөрынгөө шүлэгые уншаба:

Хамагые илагша
Хатуу хурса
Булад Сталин,
Сарьдаг үндэр
Саян уулаһаа
Бата бэхиш,
Гүн тунгалаг
Байгал далайһаа
Һаруул тодош.
Шинии революционно
Сэсэн мэргэн
Мүнхэ һургаал
СССР орон,
Шэнэ бурят —
Халуун дайдада
Ажалша малша
Арад бидэнэй
Зүрхэн болоо.

Парти, правительство ба нүхэр Сталинда бурят-монгол арадай халуун дурлалыень гэршэлэн, зургаа наһатай октябренок басаган баглаа сэсэг бариба. Нүхэр Сталин бурят арадай эдир залуу үеын һалбаран мандахын тэмдэгтэ тэрэ басагые тэбэржэ, өөрынгөө үнэнишэ шударгы зүрхэндэ нааба.

ГЕРОЙ-ГЕНЕРАЛ

ОЧЕРК

…дини хуурсаг…
…лагүй олон хүн зон уһанай урад-…дуталгүй үргэлжэ субана. Энэ …ь ная наһатай үбгэжөөл гараба. …уухан эхэнэр хоёртой гурбатай …э тэбэреэд гараба. Улад зоной …хэлэшэгүй… Хүн бүхэн нюдэ-…нёлбоһо нюубагүйшье һаа, зори-…эдэн, зосоотоо галай ошо дэг-…итэрнэ.
…ата энэ зоной урасхал булгилан …ондол, үнгэ зүһөө хубилгана. …шарайтай, шэрбэгэр һахалтай …цүүд, сталинска гвардеецүүд га-…Солдадууд, сержантнууд, офицер-

…дини хуурсагта генерал дүтэл-…рэбэ. Малгайнь гартаа. Нюдэ-…уһатаба гү,—гараараа нюураа …. Ухибүү тэбэриһэн һамганай нюү-…нёлбоһо хараһан, үзэхые үзэһэн, …шулуу долёоһон генералай ню-…нёлбоһон…
…үзэгдэл зуун жэлдэ үсөөн үзэг-

…юдэнэй нёлбоһонһоо байтагай, …э үгэхөөр һэм. Минии наһан, …зориг—тэрэнэй үгэһэн наһан, тэ-…зангидаһан зориг.
…даа. Советскэ засагай үедэ, Ста-…үедэ түрэһэн хүн ондоо юу хэлэ-…й!
…хадаа Илья Васильевич Балды-…Советскэ Армиин суута генерал-…нэгэнэйнь хэлэһэн үгэ мүн.
…5 он.
…лиин ордон.
…тскэ Армиин залуу академигууд …вождиинидо айлшаар урюулба. …ехэ хүндэлэлдэ, иимэ ехэ золдо …гэшэ наһанай хэрэг даа.
…у командирнуудай дунда ахалаг-…тенант Илья Васильевич Балды-…э золдо хүртэлсөө һэн.
…үрэһэн эсэгын гэрһээ дулаан га-…байжа, эхын юрөөлһөө удхатай …улаа һэмди,—энэ юрөөлынь ми-…аһанай харты зам заагаа һэн, — …Илья Васильевич һанажа зугаал-

…үдэрнүүд олон даа. Теэд тэрэ …залуу академигүүдэй наһан соо …һэн эгээ ехэ үдэр бэлэй…
…сата, нюдэ аниб гэхэ зуура шэ-… болоод альгаташалган нэрье-

…ехэ Сталин дүтынгөө соратнигуу-…ойруулан орожо ерэбэ. Баярай …зэдэлнэ.
…ын зөөлэхэн урин аад, оёоргүй …уун ухаата үгэ тэндэ байһан ака-…дэй сэдьхэл ухаанда тунан шэн-

…үхэд! Таанар дээдэ һургуули дүүр-…эндэ түрүүшын хатуужал абаат. …һургуули гээшэ минии бэлэдхэлэй …юм. Кадрнуудай ёһото хатуужал …худэлмэри дээрэ, һургуулиин га-…э, бэрхэшээлтэй тэмсэхэдэ, бэр-…лые дабахада бии болодог… Бэр-…тэй тэмсэхэдээл ёһото кадрнууд …адаг. Тиин хэрбээ манай арми …хатуужаһан кадрнуудаар дүүрэн … байгаа һаа, илагдашагүй.
…ын, вождиин энэ юрөөл ганса …кэ Армиин бэшэ, мүн ороной бү-…дрнуудай шэмэглэл, заабари, хар-…л болоо һэн. Теэд илагдашагүй …йгаар дайсаниие угташаьебди.
… он.
…тскэ арад үзэгдөөгүй хатуу шал-… оробо. Гитлеровско-фашистска …д манай нангин хилые эбдэжэ, …э орондо дайгаар ороо һэн.
…ы советскэ арад дайсанда харюу …р жагсаба. Үбгэн залуугүй, эрэ …ргүй, ород бурядгүй—бултадаа нэ-…рилгоор зоригжожо, нэгэ һаналаар …бэ. Парти, арад хадаа оронойнгоо …заяае агуухэ эсэгэдээ—багша …ндаа даалгаа. Энэ хүндэ дайниие …р Балдынов академиингээ һүү-…Сталинай юрөөл хэрэг дээрэнь …лэн, амгалан сагта сэрэгэй һур-…гараад, ёһото мэргэжэлтэй, ша-… дүй дүршэлтэй байжа угтаа бэ-…Мянга мянган офицернүүдэй дунда …р Балдынов дайнда оролсоо һэн.
…айнь харгы тон ута, тон гайхам-… даа.
…каз—Донбасс—Николаев—Одесса …ынии—Венгри—Чехословаки—тэн-…зүүн тээ—Хинган—Порт-Артур.
…э ута, иимэ алдар солоор суур-…н замые нэгэ хүн, нэгэ наһан …гараа гэхэдэ, этигэнгүй байхаар…

Теэд ганса хүнэй бэшэ, мянга миллионой. советскэ арадай харгы энэл даа. Арадайнгаа харгыгаар, арадайнгаа алдараар суурхуулан, бурядай түрүүшын генерал, Советскэ Союзай герой Балдынов ябалсаһан юм.

…Геройнуудай үндэр. Энэ үндэрһөө бүхы тойроод байһан газар харагдажа, эндэ бүхэжэһэн сэрэг фашистнуудай харгые хам хаагаад һуугаа. Юушье болоо һаа энэ үндэрые эзэлхэ гэжэ гитлеровецүүд ойро тойрон байһан сэрэгээ энээ руу эльгээбэ.

Офицер Балдыновай часть энэ үндэрые дайсанда үгэхэгүй гэжэ приказ абаһан байгаа.

Байлдаан захалба.

Дайсанай хүсэн аргагүй булюу. Нэгэ атакыень сохиходо, нүгөөдые эхилнэ. Атака бүхэниинь самолёдой бомбодолгоор, артиллериин буудалгаар дэмжэгдэнэ.

Бишыхан тэрэ үндэр хара утаан, дариин үнэрөөр бүрхөөгдэн, тал түмэр хоёрой үргэлжэ сохилто доро орьёлжо, доһолжо байбашье һаань, тэндэһээ советскэ сэрэгшэд сухарлагүй.

Полковник Балдынов гурба дахин шархатаһан мүртөө, байлдаанһаа гаража ошоогүй, хатуу зоригой, эрэлхэг шэрүүнэй жэшээ харуулжа ябаа.

—Нүхэр полковник, шархатаалта! Гаража ошыт. Бидэ үлэхэбди!, —гэһэн хэнэйшьеб абяан дуулдаба.

—Шарха зориг оруулна!—гэжэ Балдынов ябуул дуугараад, галаа шангадхагты!—гэжэ урдаһаань захиралта үгөө һэн.

—Энэ үндэрые алдахагүйбди. Эхэ оронойминай захиралта иимэ!—гэжэ Балдыновай хашхархань буунай тобшын нэерээн, дорьбоон соогуур дуулдажал байгаа бэлэй.

Теэл үндэрые гитлеровецүүдтэ үгөөгүй һэн.

—Иимэ офицертэй лайлалдахадашье урматай, хүнтэн даа,—гэжэ үбгэжөөл солдат хожомынь сэгнэлтэ үгэһэн юм.

Энэ байлдаан гитлеровскэ армиин хэды сохюулбашье, үшөөл Кавказ руу, Туапсе тээшэ добтолжо байһан үедэ болоо һэн. Хэды иимэ байлдаан болоо юм, тоолошогүй олон…

Теэд удаашьегүй гитлеровецүүдэй наран эрьежэ, манай илалтата наран мандажа эхилбэ.

Улаан Арми Эхэ оронһоо дайсаниие үлдэжэ оробо. Илалтын замаар офицер Балдыновайшье сэрэгүүл ябаба.

— Урагшаа! Түгэс илалтын түлөө!

Агуухэ полководец Сталинай дайшалхы юрөөл сэрэгүүдээ илалтада урмашуулан, зоригжуулан хүтэлбэ.

1943 ондо манай сэрэгүүд Украиныи зүүн хажуу бэеһээ, Донбассһаа, Таманьһаа, Орловщина, Смоленщинэһээ дайсаниие үлдөөд, Киевые эзэлээд, Белорусси руу ороод, Крымдэ дүтэлөөд байхадань Верховно Главнокомандалагша приказ соогоо иигэжэ бэшээ һэн:

— Үнгэрэгшэ жэлэй добтолгонууд соо манай сэрэгүүд мүнөө сагай дай эрхилхэ дүршэлөө баяжуулба. Манай офицернууд болон генералнууд сэрэгүүдээ шадамараар хүтэлнэ, сэрэгүүдые эрхилхэ искусствые амжалтатайгаар шудална.

Верховно Главнокомандалагшын үндэр сэгнэлтэ офицер Балдыновташье хүртэлсөө һэн. Тэрэнэй часть хүхэ линии, Молочная мүрэн дээрэхи дайсанай бүхэлэлгые сүмэ сохилгодо, Донбассые сүлөөлгэдэ хабаадалсаһан юм.

Энэ үедэ Советскэ Правительство офицер Балдыновай аша габьяае тэмдэглэжэ, ехэ дээдэ орденоор шагнаһан байгаа. Шадамар эрэлхэг офицер соединениин командир боложо дэбжүүлэгдэбэ.

Полковник Балдыновай сэрэгүүдэй саашанхи алхам бүхэн, илалта бүхэн Верховно Главнокомандалагшын баясхалангаар, Эхэ оронойнгоо столицын баярай салюдаар тэмдэглэгдэжэ, советскэ арадай дайшалхы хуудаһанда алтан үзэгөөр мүнхэжэн бэшэгдээ.

— Урдын дарлагданги малшын хүбүүн, би мүнөө Советскэ Армиин генералай нэрэдэ хүртөөд, Эхэ ороноо аюулһаа абаралсаһандаа, Зүүн Европын хэдэн оронуудай, агуухэ Хитадай арадуудые сүлөөлгэдэ өөрынгөө хубитые оруулһандаа золтойб гэжэ бодоноб, — тээд генерал дарууханаар хөөрэнэ.

Энэ зол бурят арадта, тэрэнэй хүбүүдэй нэгэндэ Коммунистическэ парти, Советскэ засаг олгоо. Энэ аша туһыень харюулха гээшэ агуухэ хэрэг мүн.

Генерал Балдыновай даруугаар хөөрэхэнь зүб даа.

Теэд манай Эхэ орон хүбүүд, басагадайнгаа габьяата хэрэгүүдые мартадаггүй, сэгнэхэ соонь сэгнэдэг, шагнаха соонь шагналаг.

Советскэ правительство бурядай суута хүбүүн Балдыновай габьяае генерал-майорой нэрэзэргэдэ хүргэжэ, Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгожо, Ленинэй хоёр орденоор, Улаан Тугай 3 орденоор, Кутузовай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ба Улаан одоной орденуудаар, хэдэн медальнуудаар шагнажа сэгнээ.

Венгерскэ Арадай Республика өөрынь столица Будапештые сүлөөлгэдэ эрэлхэг зориг гаргаһанайнь түлөө нүхэр Балдыновые өөрынгөө дээдэ орденоор шагнаа.

1946 он.

Манай орон агуухэ дайниие илалта түгэсөөр дүүргээд, амгалан тайбан байгуулгада орожо, эгээ дээдэ зургаандаа —СССР-эй Верховно Советдэ һунгалта хэхээ бэлдэжэ байгаа.

…Һунгагшадтай уулзалгын суглаан. Эндэ үбгэдшье, хүгшэдшье бии. Советскэ Армиһаа һаяхан ерэһэн, үбсүүгээ орден, медаляар шэмэглэһэн шэрбэгэр залуу хүбүүд байлсана. Инаг сэдьхэлэйнгээ нүхэдые хүлеэжэ, угтажа хана-һан залуу бэреэд, басагадшье амаа бүтүүлэн, доогуур энеэлдэнэд. Баһа элэнэй дунда хүбүүгээ дайнда гээһэн сагаан һаншагтай эхэшье, зүрхэнэйнгөө нүхэртэй хахасаһан залуу эхэнэршье бии. Зүгөөр зоригоо хухаржа, зосоогоо харлаһан нэгэшье хүн үгы.

Амгалан байдал, энхэ тайбан саг.

…Депутадта кандидат генерал-майор Балдынов трибунада гараба.

— Иимэ үндэр ехэ найдабари үзүүлһэн Та бүгэдэндөө зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб!

Альгаташалган нэрьенэ.

— Энэ амгалан сагай ерэхын түлөө, энхэ тайбан ажалдаа дахин орохын түлөө дайлалдажа, илалта асарһан советскэ арадай, таанарай хүбүүн байһандаа золтойб. Энэ зорилго, энэ хүсэн миниишье, бүгэдэ советскэ сэрэгшэдэй зориг үргэжэ байгаа һэн. Хэды шанга байлдаандашье ябахадаа, хэды ехэ аюулдашье ороходоо энэ зорилгые һанадаг байгаабди. Энэ зорилгые агуухэ Сталин табяа.

Генерал өөрынгөө дайшалхы ябадалһаа жэшээ харуулна.

…Манай сэрэгүүд Одесса городто тулажа ерээд байгаа. Верховно Главнокомандалагшын приказ — Одессые дайсанай бузарлаха, тэһэлхэһээ түрүүн абаха! Одессын оперно театрые абарха хэрэгтэй, амгалан байдалдамнай хэрэгтэй гэжэ багша Сталин хэдэн олон хэрэгүүд соогуураа һанаагаа зобожо байһан юм.

Дэлхэй дээрэ суутай театрые абарха даабари нүхэр Балдыновай соединени абаа һэн. Энэ даабариин дүүргэлтые командир өөрөө сэхэ хүтэлһэн юм.

— Тэрэ театрые гитлеровецүүлэй тэһэлхын урдахана эзэлээ һэмди. Бүхы таладань минэ тодхоотой, хэдыхэн час болоод тэһэрхээ байһан юм… Дайлалдахадаа, амгалан байдалаа һанажа ябаһыемнай энэ жэшээ харуулна, — гээд генералай хэлэхэдэ, суглаанда байгшадай зосоо Советскэ Армидаа, хүндэтэ багшалаа урмашан шүтэһэн арюун сэдьхэл үни бутаржа байгаа һэн…

Түнхэнэй ажалшад һунгалтын үдэр бурят арадайнгаа суута хүбүүнэй түлөө нэгэн дуугаар голосуудаа үгэжэ, СССР-эй Верховно Совецэй депутат болгон һунгаа һэн.

* * *

Дайнай һүүлээр нүхэр Балдынов дайн соо олоһон туйлаһан дүй дүршэлөө батадхаха гэжэ, саашадаа һуралсаад, мүнөө Советскэ Армиин дээдэ һургуулинуудай нэгэндэ —Фрунзын нэрэмжэтэ Академидэ багшаар хүдэлмэрилжэ байна.

Сталинска сэрэгэй һургуули гараһан, суута генерал залуу үетэниие хүмүүжүүлжэ, залуу кадрнуудые һургажа, өөрынгөө баян элбэг дүй дүршэл, эрдэм болбосорол дамжуулна. Энээнһээ хүндэтэй ямар хэрэг байха бэлэй.

Цырен ОЧИРОВ.

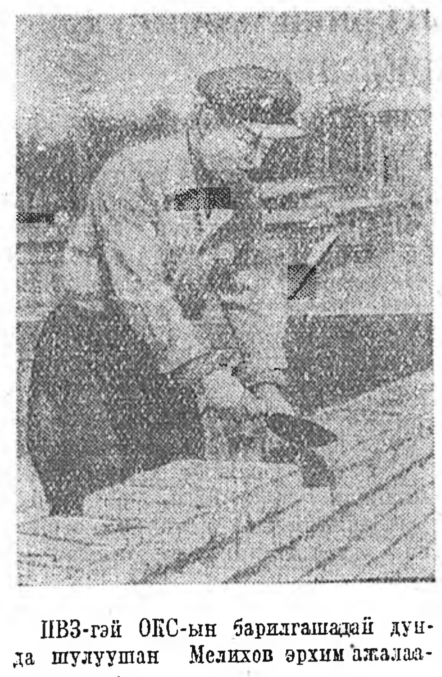

ПВЗ-гэй ОКС-ын барилгашадай дунда шулуушан Мелихов эрхим ажалаараа шалгардаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үдэрэйнгөө нормые 180 процент хүрэтэр эрхим шанартайгаар дүүргэдэг стахановец Мелихов хирпиисэ табижа байна.

А. Кузнецовой фото.

Уншагшадай тоо саг үргэлжэ олошорно

Республикын томохон предприятинуудай нэгэн болохо мяха-консервын комбинат өөрын библиотекэтэй юм. Библиотекын фонддо арба нэгэн мянга гаран том ном тоологдоно. Номой фондые олошоруулгада жэл бүри ехэ хэмжээнэй мүнгэн һомологдоно. Гансахан 1952 ондо номой фонд 2300 экземпляраар олошороо. 1953 ондо ном худалдан абалгада бюджедээр 20 мянган түхэриг мүнгэн һомологдоһон байна.

Библиотекын ном хадагалдаг газарынь бага дээрэһээ мүнөө номуудынь багтахаа болижо байна, гэбэшье, эндэхи уншалгынь зал таатай зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ шэнэ ном, газетэ, журналнууд хододоо байдаг.

Библиотекын уншагшадайнь тоо саг үргэлжэ олошорно, мүнөө тэндэ 1200 уншагшад тоологдоно. Үдэшэндөө уншалгын зал соо 1100-гаад хүнүүд суглардаг юм.

Нүхэд Н. Иванов, А. Лысков, И. Порыгин ба бусад хэдэн арбаад эдэбхитэй уншагшад эндэ бии болонхой.

Тус библиотекэ техническэ литература ехээр хэрэглэнэ, гэбэшье «Роскниготоргын» бибколлектор библиотекын эрилтые ханганагүй.

Уншагшадай конференци эндэ саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. «Шэнэ эрье тээшэ» гэһэн Лацисай ном тушаа болоһон конференци идейнэ дээдэ хэмжээндэ үнгэрөө. Заудагай дунда һургуулиин багша нүхэр Р. Я. Похосоева энээн тушаа элидхэл хээ. Конференцидэ 160 хүн хабаадажа, олон хүн үгэ хэлээ.

Тус библиотекэ уншагшадайнгаа тоое саг үргэлжэ олошоруулна.

И. Байкальский.

„АДМИРАЛ УШАКОВ"

КИНО

… Сэнхир далайн долгинууд дабхар дабхараараа хөөһэ буран эбхэрһээр хүсэ ехэтэйгээр эрьеэ сохин дугташана. Энээниие ажаглан харахада, зэрлиг муухай арьятанһаа дураа гутан зэбүүрхэжэ, түрэһэн эхынгээ хормой өөдэ аһалдан, «абарыш, нааныш» гэжэ байһан ухибүүн һанаанда оромоор. Энэ харагдааша уһан — Хара далайн долгинууд мүн. Эртэ урда сагһаа хойшо России мэдэлэй байһан энэ далай мүнөөнэй аюулта үедэ үнэхөөрөөшье «намайе абарыт» гэһэндэл адляар түрэл ород орондоо хандажа, сагаалхидан, бусалан байна ха юм!

Иимэ һүр жабхаланта кадрнуудаар «Адмирал Ушаков» гэжэ үнгэтэ уранһайханай фильм эхилнэ. СССР-эй арадай артист, Сталинска шангай лауреат кинорежиссер Михаил Ромм түрүүтэй эрхим творческо коллективэй хабаадалгатайгаар «Мосфильмын» гаргаһан энэ кинокартина Хара далайе хариин дайсадһаа баатарлигаар хамгаалһан үеые эли тодоор, гүнзэгы удхатайгаар харуулжа шадаа. Ородой гүрэн арбан наймадахи зуунай хоёрдохи хахадта Хара далайда хүсэтэ флодһоо байтагай, гансашье сэрэгэй кораблыгүй байһан юм. Иимэ ушарһаа Англиин засагаархид мэхэ гохоо гаргажа, турецкэ флодой хүсөөр бүхы Хара далайе Россиһаа таһалан абаха, тиин хэтэдээ эзэмдэхэ ябуулга түхеэрнэ.

Энэ аюулые тон гүнзэгыгөөр ойлгоһон юрын ород хүн, тамбовско помещик Федор Федорович Ушаков Хара далайда флот байгуулха зүбшөөл хаанта засагһаа эринэ. Удангүй тэрэ хадаа халдабарита үбшэнэй дэлгэрээд байһан Херсон город ерэжэ, сэрэгэй онгосонуудые түхеэржэ эхилнэ. Архагар ехэ барилгын заха үзүүрээршье, дундуршье Фёдор Ушаков таһалгаряагүйгөөр ябажа, һаруул тодо ухаан бэлигээ гарган, бүхы хүдэлмэриие өөрөө хүтэлбэрилнэ. Фильмын хурса, ойлгосотой кадрнууд энэ хүнэй диилдэшэгүй ехэ хүсэтэйе, түргэн гүйсэтэй ухаае тодорхойгоор уудалан гаргана. Эгээн түрүүндэ тэрэнэй хүсэн хаанаһааб гэхэдэ, Ушаков хадаа арад зондоо айхабтар дуратай, бэлиг шадабаринь бараг-дашагүй ехэ байһанда үнэн зүрхэнһөө этигэдэг байха юм. Тэрэнэй газаа талаһааншье харахада, II Екатеринын түшэмэлнүүдтэл адли элдэб яла сала болоһон зүйлнүүдээр бэеэ шэмэглэдэггүй, француз хэлэшье хэрэглэдэггүй байһаниинь элирнэ. Өөрынгөө эрид хатуу оролдолго, зоригжол гаргажа, флот байгуулхаһаа гадна, тэрэ хадаа далайн байлдаанай шэнэ тактика бии болгохые эрмэлзэнэ. Далай дээрэ ехэ һалхинайшье хүдэлхэ үедэ матросууд мэргэнээр буудаха ёһотой бшуу. Энээндэ тэдэниие һургахын тула хүдэлгэгдэжэ байһан дүүжэнгүүдтэ ехэ буунуудые бүхэлөөд, уһан дээрэ байһан сагаалса буудуулна. Энэ хадаа Ушаковой гаргаһан шэнэ зүйл мүн.

Фёдор Ушаковой ролиие наадаһан артист И. Переверзев холые харадаг ухаатай, айхабтар хатуу зоригтой эрэлхэг флотоводецын образые үнэншэмэ тодоор байгуулаа.

Фильм дотор удаадахи томо роль гэхэдэ, князь Потемкин (артист Б. Ливанов) болоно. Тэрэ хадаа Россин гүрэндэ Хара далайн, тэрэнэй баян ургасатай эрьенүүдэй ямар ехэ удхашанартайе мүн лэ гүнзэгыгөөр ойлгодог байгаа. Князь Потемкин хэды ямбатай, хаанда хүндэтэй байбашье, холые харадаг ба эрэлхэг зоримгой, айхабтар мэхэтэй гүрэнэй ажалябуулагша, дипломат байһаниинь элирнэ. Юрын офицер Фёдор Ушаковой бэлиг шадабариие таажа, тэрэнэй шэнээр гаргаһан зүйлнүүдые дэмжэдэг байһан ябадал Потемкиной эдэ бүхы шанарые гэршэлнэ. Фильм дотор энэ образ мүн лэ үнэншэмэ һайнаар харуулагдаа.

Емельян Пугачёвой отрядта ябалсаһан юрын хасаг Тихон Прокофьев (артист С. Бондарчук) фильм дотор элитэ һуури эзэлнэ. Хаанта засагта, баяд, ноёдто дурагүй байбашье, энэ хүн «Ушаковые ала» гэһэн дайсанай тухиралтые дүүргэхэһээ эрид шууд арсана. Энэ ушар хадаа арад зоной дунда Фёдор Ушаковой хэды шэнээн хүндэтэй байһаниие дахяад элирхэйлнэ. Энээнтэй хамта, юрын матросуудта Ушаковой айхабтар дуратай байһаниие фильм доторхи нэгэ эпизодһоо элеэр харанабди. Жэшээлхэдэ, Хара далайн флодые командалагша граф Мордовцевой (артист Н. Свободин) байһаар байтарнь адмирал Ушаков матрос Ховриниие таалана.

Адмирал Ушаковой хүтэлбэри доро Хара далайн сэрэгэй флот Фидониси, Тендре, Калиакрида турецкэ флодые бута сохино. Эдэ далайн байлдаануудай үедэ дайсадай кораблынуудай шатажа байхань, парусуудайнь һанги набта буухань, матросуудайнь, офицернүүдэйнь, мүн английска «ажаглагшадай» сошордолго, тэбдэлгэ үнэншэмэ хурсаар харуулагдана.

Бүхы дээрээ энэ картина ород арадай хүсэ шадалые, тэрэнэй эрхим хүбүүдэй алдар габьяае мүнхэлһэн гайхамшагта зохёол мүн. Иимэһээ манай республикын ажалшад энэ картиные угаа ехээр һонирхон хараха байһаниинь лабтай.

Ч. Рыгзынов.

Шэнэ номууд

Буркнигторгын № 1 центральна номой магазинда олон шэнэ номууд абтаба. Тэдэнэй тоодо иимэ номууд бии:

Б. Геращенко. — «Агуухэ ажалай эпохо». 100 000 экземпляр тиражтай, сэн 2 түхэриг 60 мүнгэ.

Б. С. Мошков. — «Ургамалые искусственна гэрэл доро ургуулга». 10000 экземпляр тиражтай, сэн 4 түхэриг 10 мүнгэ.

Ж. Мольер. — «Комединүүд». 50000 экземпляр тиражтай, сэн 18 түхэриг.

Т. Семушкин. — «Алитет хадада гарана». 150000 экземпляр тиражтай, сэн 8 түхэриг 50 мүнгэ.

П. Бажов. — «Сказы». 300000 тиражтай, сэн 1 түхэриг 40 мүнгэ.

Б. Прилежаева-Барская. — «Манай урда үеын славянууд яажа ажаһуугааб». 150000 экземпляр тиражтай, сэн 1 түхэриг 70 мүнгэ.

…Сталиниие ухибүүн гараа-…үзүүдэн тэбэрээд байһан бу-…асаганай дүрэ хамаг советскэ …дтэ танил лэ!
…рят-Монголой АССР-эй һалба-… мандаха ябадалда нүхэр …н онсо һаналаа табиһан бай-…ремль соо бурят арадай деле-…ай парти ба правительствын …бэрилэгшэдэй уулзаһан уул-… дээрэ нүхэр В. М. Молотов …э хэлээ һэн:
…рят-Монголой республика — …кэ Союзай тон холын респуб-… мүн. Тиигэбэшье, энэ Москва-…он холын республикада со-… засагай, манай ленинскэ …ии хододоо энэрхыгээр хан-… байһан ба Бурят-Монголой …бликын тогтоһон түрүүшын …өө эхилээд мүнөө хүрэтэр … Сталинай зүгһөө саг үргэл-… өөрын хананхатай хандалга …н юм гэжэ хэлэхэ ёһотойбди».
…рти ба правительство, нүхэр …най хананхатай хандалгые …оо хүлеэжэ байдаг Бурят-…олой республикые манай эхэ …й нииcлэл Москвагай дээдэ …—Моссовет шефстводээ аба-…байна.
…рят-монголшууд Москва ерэхэ-…өөрынгөө түрэл городто ерэ-…этэ халуун дулаанаар угтуул-… 1940 ондо Москва бурят-мон-…ртистнарые хүлеэн абаба. …й артистнар өөрынгөө түрэл-…рмоороо национальна, удхаа-… социалистическэ, искусствын …ран мандажа байһые Ехэ …н, бусад суута театрнуудай … дээрэ болон Кремлиин ордон …аруулжа, нүхэр Сталинай һай-…ые хүлеэбэ. Энэнэй хойно ар-…эл болоод байхада, манай …й ниислэлэйхид бурят-монгол …атурын түлөөлэгшэдые инаг дулаанаар угтажа, вечернүүд дээгүүр тэдэнэй зохёолнуудтай танилсаба. Энэ үдэрнүүдэй нэгэндэ Ленин—Сталинай партиин Центральна Комитедэй байшан соо манай уранзохёолшод ба артистнуудай уншаһан шүлэгүүд, дуулаһан дуунуудые һайшаан, ЦК-гэй аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй альгаа ташахань, бидэндэ тон ехэ шагналтай адли байгаа һэн.

Нүхэр Сталин национальна культурын хүгжэлтэ тухайда хододоо тон үндэр анхаралые табина. Тэрэ бурят нүхэдтэ национальна культурын саашанхи хүгжэлтэ тухай асуудалые зүбөөр ойлгохо ябадалдань тайлбарилан харюу үгэхэ зуураа, 1925 ондо КУТВ-ын студентнэрэй суглаан дээрэ хэлэһэн үгэ соогоо иигэжэ заана: «…арадуудай национальна культура ниитэ хүн түрэлхитэнэй пролетарска культурые һалгана бэшэ, харин арьбажуулан нэмээһэндэл тон адляар, пролетарска ниитэ хүн түрэлхитэнэй культура хадаа национальна культурые буруушаана бэшэ, харин тэрэниие бии гэжэ мэдэржэ, хүгжөөхэ үндэһэниинь болоно».

* * *

Бурят-Монголой арад түмэн нүхэр Сталинда айхабтар ехээр дурлажа, партиин ба советскэ засагай хүтэлбэри доро туйлаһан амжалтануудаа тэрээндэ зорюулна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үдэрнүүдтэ өөрынгөө үмдэжэ ябаһан хонин дахые Советскэ Армида эльгээһэн буурал толгойтой бурят үбгэнэй:

—Энэ дахаа нүхэр Сталинда бариноб. Фронт дээрэ даарангүй ябаг. Тэрэнэй солдадууд минии дахын үһэнэй тоогоор олон болог, хархис Гитлерэй солдадууд минии дахын үһэнэй тоогоор алуулаг! — гэжэ юрөөжэ байһыень һананабди.

Бурят зон урдаһаа хойшо өөрынгөө түрэһэн нютаг—Саян, уула, Байгал далай, Сэлэнгэ мүрэн, Яруунын сэбэр залуу хуһадые, Түгнын талын зулгыхан сэсэгүүдые — энхэрэн дурладаг. Шэлдээ Занди гэжэ үльгэрэй баатарые монголой хаашуулай хилэ дээрэ саазалхадань, тэрэнэй толгойнь өөрынгөө нютаг худар мухариһан юм гэдэг.

Зүгөөр бурят-монголшууд түрэһэн гараһан нютагтайшье һаа, революциин урда тээ эхэ орон үгы байгаа. Тэдээндэ Эхэ советскэ орониие Ленин Сталин хоёр үгөө. Бидэнэрэй, советскэ хүнүүдэй, Эхэ орон Кавказай дуулганууд, Украинын тала, Уралай баялиг үндэрнүүд, Сибириин нэмжээ дайда, Курильска аралнууд—бүхы советскэ орон, тэрээн дээрэ ажаллажа һууһан хүн зон мүн.

Нүхэр Сталин советскэ патриотизмын тугые дээрэ үргэжэ, манай ороной арадуудые бүри ехээр, бүри гүнзэгыгөөр, Эхэ орондоо дурлажа, дайсан этэгээдые бута сохихые һургана.

Советскэ Армиин илалта түгэс Эсэгэ ороноо хамгаалһан Агуухэ дайе дүүргэһэнэй һүүлээр Улаан талмай дээрэ болоһон Илалтын парадта хабаадалсаһан бурят байлдагшад мүнөө үеын тон ехэ полководец ашата эсэгэ Сталинай гараа дэбин мэндэшэлхэдэ советскэ ороной яһатан бүриин байлдагшадтай нэгэн доро, нэгэ ехэ мүрэнэй урадхаал мэтээр:

—Ура!—хашхараа һэн.

Советскэ арадай ба дэлхэйн үнэн сэхэ ажалшадай вождь нүхэр Сталин час бүхэндэ, үдэр бүхэндэ ябуулжа байһан ажалайнтаа дундаһаа дэлхэйн арадуудай хоорондо эб найрамдалые байгуулха, хани барисаае бэхижүүлхэ, шэнэ дайе үүдхэгшэдые һүнөөхэ хэрэгые өөрынгөө түрүү үүргэ гэжэ тоолодог байһан юм.

Нүхэр Сталинзар советскэ патриотизмын үльгэр жэшээ дээрэ хүмүүжүүлэгдэһэн советскэ хүнүүд, Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро илалтаһаа илалтада дабхин, өөһэдынгөө Эхэ орониие хархис дайсанһаа хамгаалан бодохоор саг үргэлжэ бэлэн.

* * *

1953 оной мартын табанай үдэр бүхы советскэ хүнүүдэй, агуухэ хитад арадай, арадай демократиин оронуудай ба дээрмэшэ американска империализмын добтолготой тэмсэжэ байһан Корейн ажалшад болон бүхэдэлхэйн ажалша уладай сэдьхэл сээжые гашуудалай дүлөөр шатааба. Энэ үдэр советскэ арадай, Коммунистическэ партиин, дэлхэйн ажалшадай вождь, Ленинэй эрхим соратник, тэрэнэй мүнхэ хэрэгые үргэлжэлүүлэгшэ, дэлхэйн түүхэдэ байгаагүй тон ехэ полководец Иосиф Виссарионович Сталин наһа бараа. Тэрэнэй дүлэтэ зүрхэниинь сохилхоо болёо.

Иимэ ехэ гээгдэлые хэншье хүлеэгээгүй.

Нүхэр Сталиниие һүүлшын замда үдэшэхые дэлхэйн ажалшад өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые манай ороной ниислэл Москвада эльгээбэ. Тэдэнэй дунда хилын саанахи коммунистическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэд, арадай демократиин оронуудай правительствонуудай түлөөлэгшэд Сталинай эрхим шабинар Пальмиро Тольятти, Чжоу Энь-лай, Жак Дюкло, Клемент Готвальд, Болеслав Берут, Георгиу Деж, Вылко Червенков, Матиас Ракоши, Пак Ден Ай гэгшэд арадайнгаа ба партиин гашуудалые советскэ арадта ба тэрэнэй правительствода мэдүүлхээ ерэбэ. Манай советскэ ороной союзна ба автономно республиканууд, хизаар ба областьнууд, городууд ба тосхонуудай түлөөлэгшэд мүн лэ Москва ерэбэ. Тэдэнэй тоодо манай Бурят-Монголой республикын делегаци байлсаба.

Москвагай ехэ ехэ ордонууд, буурал Кремль, үндэр барилганууд, театрнууд, университедүүд, институдууд, һургуулинууд, фабрика заводууд, хүнэй ажаһуудаг гэрнүүд хара захатай улаан тугуудые надхуулан байба. Радио эртэһээ эхилээд, орой болотор Бетховеной гашуудалта дуунай аялгые дамжуулна.

Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы москвагайхид болон делегацинуудай һанал бодолынь Союзуудай байшанда, тэндэ хэтэ мүнхэдөө унтаһан хайрата багша Сталинда хандуулагданхай. Тэдэнэр инаг багшатаяа хахасахаяа, тэрээндэ үнэн сэхээ тангариглахаа Союзуудай байшан худар гол мүрэн мэтээр субана.

Сталинай хүндэлэл ба дурасхаалда табигдаһан веногууд Союзуудай байшангые дүүрээд, Правительствын байшангай урдуур олон дабхараар һунажа, Түүхын музейн ордониие тойрон үнгэрбэ. Энэ үдэрнүүдтэ дэлхэйн булан бүхэнһөө Москвада ерэһэн гашуудалай телеграммануудай тоо хэдэн зуу мянга хүрэбэ.

Сталинда арад зон али тухай дуратайб!

Манай делегаци «Агуухэ Сталинда—бурят-монгол арадһаа» гэһэн венок Сталинай хуурсагай үмэнэ табижа, хүндэлэлэй харуулда зогсоһон байна. Нүхэр Сталинай инаг дүрэ хүн бүхэнэй сэдьхэл ухаанһаа гарахагүйл!

1953 оной мартын юһэндэ Улаан талмай дээрэ нүхэр Сталинай хүдөөлэлгэдэ зорюулатдаһан гашуудалай митинг болобо.

Тус митинг дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Совецэй түрүүлэгшэ нүхэр Маленков, тэрэнэй нэгэдэхи орлогшонор нүхэд Берия ба Молотов үгэ хэлэбэ. Тэдэнэй үгэнүүд агуухэ Сталинай бүхы наһан соогоо хэһэн хэрэгүүдые, захиһан захяануудые дурдажа, советскэ арадай, партиин гашуудалые тэмдэглэхэ зуураа, энэ ехэ гашуудалые хэншье диилдэхэгүй хүсэн болгожо, Коммунистическэ парти, Советскэ правительство, арад гурбанайнгаа нэгэдэлые улам бэхижүүлжэ, Эхэ ороноо улам эршэмтэйгээр коммунизмын замаар ябуулхые уряалба.

«Советскэ Союзай ажалшад хадаа,— гэжэ нүхэр Маленков хэлэбэ,—манай хүсэтэ Эхэ орон шэнэ илалтануудта дабхин ябана гэжэ харана ба мэдэнэ. Бидэндэ дүүрэн коммунистическэ обществые байгуулхын тулада хэрэгтэй юумэн булта бии байна.

Захадаа хүртэшэгүй хүсэнүүдтээ ба арга шадабаринуудтаа хатуу этигэлтэйгээр советскэ арад коммунизм байгуулгын агуухэ хэрэгые найруулжа байна. Коммунизмда ошожо ябаһан советскэ обществын түлхисэтэ хүдэлөөе байлгажа шадаха хүсэн дэлхэй дээрэ байхагүй».

Нүхэр Сталин хадаа арадуудай эб найрамдалай тугые дээрэ үргэһэн хүн. Тэрэнэй олон тоото зохёолнууд, научна хүдэлмэринүүд, заабаринууд советскэ ороной бүлэ соо мандан байһан арадуудай, тэдэнэй тоодо советскэ Бурят-Монголой арадай ажал дээрэнь, сээжэ соонь хэтын хэтэдэ, шэнэ илалтануудта урмашуулан ябаха

„Ленинизмын асуудалнууд“ гэжэ И. В. Сталинай зохёол венгер хэлэн дээрэ 7-дохёо хэблэгдэбэ

БУДАПЕШТ, майн 20. (ТАСС). «Сикра» издательство «Ленинизмын асуудалнууд» гэжэ И. В. Сталинай номые долоодохёо хэблэн гаргаба. Энэ ном 50 мянган экземпляр тиражтайгаар хэблэгдэбэ. Долоодохёо хэблэгдэхэдээ, энэ номой ниитэ тираж 335 мянган экземпляр болобо.

Румынида Молдавска ССР-эй декада болоно

БУХАРЕСТ, майн 19. (ТАСС). Румынида болохо Молдавска ССР-эй декадада зорюулагдаһан баярай заседани үсэгэлдэр үдэшэ «Атенеул Ромын» гэжэ зал соо болобо.

Наукын, литературын ба искусствын ажал-ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд, столицын предприятинуудай стахановецууд ба түрүүшүүл, мүн Бухарестдэ байхаар түлөөлэгдэһэн арадай демократиин оронуудай посольствонуудай ба миссинүүдэй толгойлогшонор заседанида хабаадаба.

Президиумдэ — национальна Ехэ суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ П. Гроза, Румынска Арадай Республикын министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо К. Стойка, Румынска хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гэй политбюрогой гэшүүн К. Пырвулеску, академик К. Пархон, наукануудай академиин президент Т. Савулеску, академик М. Садовяну, Молдавска ССР-эй делегациин гэшүүд, Советскэ Союзһаа Румынида байгаа посол А. И. Лаврентьев президиумдэ һууба.

Румыниин хүдөө ажахын министр К. Присня «Молдавска ССР-эй хүгжэлтэ» гэһэн элидхэл хэбэ. Тэрэнэй һүүлээр Молдавска ССР-эй делегациин хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин молдавска филиалай президиумэй түрүүлэгшын орлогшо А. Г. Барановский амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Молдавска ССР-эй арадай артистка, Сталинска шангай лауреат Тамара Чебан гэгшын хабаадалгатайгаар «Дойна» гэжэ гүрэнэй дуунай капеллын концерт түгэсхэлдэ болобо.

Венгридэ болоһон һунгалтын үедэ арадай фронт илалта туйлаба

БУДАПЕШТ, майн 19. (ТАСС). Үсэгэлдэр һунгуулиин центральна комисси Венгерскэ Арадай Республикын гүрэнэй суглаанда болоһон һунгалтын дүнгүүд тухай мэдээнүүдые толилбо. Голосованида хабаадаха эрхэтэй хүнүүдэй тоо 6.501.869 хүн болоно. Голосованида 6.370.519 һунгагшад (бүхы һунгагшадай 98 процентнь) хабаадаба. 6.256.653. хүн (голосовалһан бүхы хүнүүдэй 98,2 процентнь) бэеэ даанхай арадай фронтын депутадуудай кандидадуудай түлөө голосовалба. 61.257 хүн бэеэ даанхай арадай фронтын депутадуудай кандидадуудые буруушаажа голосовалба. 52.609 бюллетень үнэнтэбэшэ гэжэ мэдэрэгдэбэ.

Һунгуулиин 20 округто Венгерскэ Арадай Республикын гүрэнэй суглаанай 298 депутадууд ба депутадуудай 155 кандидадууд һунгагдаба.

Чехословакиин шахтёрнуудай мүрысөөн

ПРАГА, майн 20. (ТАСС). Шахтёрой үдэрэй хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн ороной нүүрһэнэй эгээн ехэ хоёр бассейнүүдэй—Остравско-Карвинска ба Мостецкэ бассейнүүдэй хоорондо улам үргэнөөр дэлгэржэ байна. Мостецкэ шахтёрнууд мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые харуулаа. Һүүлшын гурбан һарын түсэбые тэдэнэр 101,2 процент дүүргэбэ. Тэдэнэр ажалай түрүү шэнэ методүүдые нэбтэрүүлжэ, энэ амжалта туйлаһан байна.

Эб найрамдалай Пактын түлөө!

ПЕКИН, майн 19. (ТАСС). Рангунһаа абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор, бүхы Бирма дотор ехэ митингнүүд боложо, тэдээндэ хабаадагшад агуу ехэ табан гүрэнэй хоорондо эб найрамдалай Пакт баталха тухай эрилтэ дэмжэхыень правительствые уряална гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна. Иимэ митингнүүд Рангун, Мандалай, Моулмейн ба Бирмын 22 бусад городуудта болоһон байна.

Эб найрамдал хамгаалха Бирманска комитет премьер-министр У Ну гэгшэдэ майн 3-най үдэр бэшэг эльгээжэ, эб найрамдал хамгаалха арадуудай Конгрессэй хандалгые дэмжэхэ гэһэн гуйлтатайгаар правительствода хандаба.

Эб найрамдалай лагериин оронуудай хани харилсаан

СОФИ, майн 19. (ТАСС). Советскэ Союзай, Болгариин ба арадай демократиин бусад оронуудай хоорондо экономическа хани харилсаан улам үргэнөөр хүгжэнэ. Болгариин шэнэ барилганuудта хэрэгтэй материалнууд ба машинануудые ашаһан суднанууд Хара далайдахи Сталин ба Бургас портнуудта, мүн Дунайдахи Лом ба Русе портнуудта үдэр бүри шахуу ерэнэ.

Судна барилгын верфьнүүдтэ ба бусад барилгануудта хэрэгтэй материалнуудые Советскэ Союзһаа асарһан «Фракия», «Септембрий» гэжэ болгарска судьнануудай ашаа майн 17-до Сталин портдо буулгагдаа.

«Констанца» гэжэ румынска судна Советскэ Союзһаа хлопок асараа. Шэрэм, хабтагар түмэр ашаһан хоёр судна Руседа ерэбэ. Хэдэн үдэрэй урда тээ хүдөө ажахын машинанууд Руседа асарагдаа. Үргэлгын кранууд, «Шкода» гэжэ ашаанай автомобильнууд, компрессорнүүд, түмэр замай рельснүүд Чехословакиһаа Лом портдо асарагдаба. Венгриһээ булад ерээ.

Советскэ Союзһаа хүдөө ажахын машинанууд, түрхихэ ба горючи материалнуудые асарһан поезднуудай хэдэн состав түмэр замай Толбухин станцида ерэбэ.

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин гүйсэдкомой мэдүүлгэ

ХЕЛЬСИНКИ, майн 19. (ТАСС). Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин (ВФДМ) гүйсэдкомой заседани майн 18 ба 19-дэ Хельсинкидэ болобо.

Мүнөөдэр ВФДМ-гэй гүйсэдкомой мэдүүлгэ толилогдобо, тэрээн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ: залуушуулай Бүхэдэлхэйн гурбадахи конгрессые, мүн эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV фестивалиие энэ жэлэй зун Бухарестдэ үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри бүхы оронуудай залуушуулые зоригжуулаа гэжэ гүйсэдкомой заседани дээрэ хэгдэһэн элидхэлнүүд тэдэниие үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ харуулаа.

Болохоёо байгаа конгрессэй ба фестивалиин ехэ удхашанар, тэдээндэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэлгэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, хүбүүн бүхэндэ, басаган бүхэндэ дүтэ ба үнэтэй идейнүүд: эб найрамдал ба хани барисаан эдэ хэмжээ-ябуулгануудай үндэһэн болоно.

Хани барисаа ба хани харилсаа тээшэ залуушуулай угаа ехээр эрмэлзэдэг байһанай шэнэ гэршэ болгошо конгрессэй ба фестивалиин бэлэдхэлдэ түрүүшын амжалтануудай туйлагдаһан ябадалые гүйсэдком һайшаана. Гэхэтэй хамта, гүйсэдком хадаа залуушуулай Бүхэдэлхэйн III конгрессто, эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV фестивальда залуушуулай бэлэдхэлые үлэһэн хоёр һарын турша дотор шангадхаха гэжэ бүхы хүбүүд, басагадые, залуушуулай бүхы организацинуудые уряална.

Залуушуулай нэгэдэл хадаа шухала ба туйлагдажа болохо юм. Залуушуулай Бүхэдэлхэйн III конгресс, залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV фестиваль энэ талаар тон ехэ арга боломжо үгэнэ. Эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө залуушуулай хүдэлөөндэ хамтадаа амжалтануудые туйлахабди.

ВФДМ-гэй гүйсэдком хадаа залуушуулай Бүхэдэлхэйн III конгрессто, залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн IV фестивальда, эб найрамдалай ба хани барисаанай залуушуулые угтан абалгада хоёр дабхар ехэ эршэтэйгээр бэлэдхэхэ гэжэ бүхы залуушуулда, политическэ элдэб янзын үзэл бодолтой ба шажан шүтэлгэтэй, элдэб организацинуудай, национальностьнуудай ба расануудай хүбүүд, басагадта хандана.

Хойто оронуудай галаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн Ослодо болоно

КОПЕНГАГЕН, майн 19. (ТАСС). Швециин, Норвегиин, Даниин ба Исландиин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн мүнөө Ослодо боложо байна. Ослодохи Исландиин посланник тус ороной түлөөлэгшөөр байгаа. «Берлингске Тиденде» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, «ниитэдэ хамаатай» гадаадын политическэ шэнжэтэй асуудалнууд зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

«Агуу ехэ гүрэнүүдэй зүблөөн тухай Черчиллиин идейе» дэмжэхэ гэһэн асуудал тэрэшэлэн зүбшэн хэлсэгдэнэ гэжэ Норвегиин телеграфна бюро дамжуулба.

Тэрээнһээ гадна, гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнэй ябасые хаража үзэхэ юм гэжэ «Политикен» газетын корреспондент Ослоһоо мэдээсэнэ. «Хэлсээнэй үедэ американецуудай баримталдаг методүүд тушаа баруун оронуудта ехээр дурагүйтэһэн ушарһаа энэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэнэ» гэжэ корреспондент бэшэнэ.

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Рейтер агентство Ослоһоо ингэжэ дамжуулна: «Агуу ехэ гүрэнүүдэй дээдэ түлөөлэгшэдэй «бэеэрээ уулзалгые» эмхидхэхэ ябадалда шэглүүлэгдэһэн алхамуудые дэмжэнэбди гэжэ Швециин, Норвегиин ба Даниин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд мүнөөдэр эндэ толилогдоһон хамтын коммюнике соо мэдүүлбэ. «Үнгэрһэн намар Нэгэдэмэл Нацануудай Генеральна Ассамблей дээрэ олонхидоор абтаһан Индиин резолюциин үндэһөөр» Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ туйлажа болохо юм гэһэн найдабаряа тэдэнэр тэрэшэлэн мэдүүлээ.

Министрнүүд хадаа Европа тушаа ООН-эй Экономическа комиссиин һая Женевэдэ болоһон сесси дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор, Зүүн ба Баруун зүгэй хоорондо худалдаа наймаа хүгжөөхэ ябадалай ашагтай байһые һайшааһанаа мэдүүлээ гэжэ коммюнике соонь хэлэгдэнэ.

Индо-Хитадтахи дайн Францида ямар хохидол ушаруулнаб

ПАРИЖ, майн 18. (ТАСС). «Юманите» газетэ «Индо-Хитадтахи дайн манай арадта ямар хохидол ушаруулнаб?» гэһэн гаршагтай статья мүнөөдэр толилбо.

Гансахан тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, Индо-Хитадта болоһон дайнай 6 жэл 7 һарын турша дотор Франци 2100 миллиард франк гаргашалаа гэжэ статья соонь хэлэгдэнэ. Элдэб нюуса гаргашануудые энээндэ нэмэхэ хэрэгтэй, тиихэдэ бүхы гаргашанууд 3950 миллиард франк болохо байна. Тэрээнһээ гадна, гүрэн хадаа Индо-Хитадай ресурснуудые ашаглалгатай холбоотой французска элдэб трестнүүдтэ «гээгдэһэн позицинуудай түлөө хохидол түлэхэ» нэрээр 100 миллиард франк жэл бүри түлэдэг байна. Һая шэнэ хэрүүл үүдхэһэн пиастрнуудые худалдалга французска казначействодэ жэл бүри 100 миллиард франк хохидол хэнэ.

«Тиимэһээ Индо-Хитадтахи дайн хадаа французска налог түлэгшэдтэ жэл соо 800 миллиард франк гү, али үдэр соо 2200 миллион франк хохидол ушаруулна» гэжэ газетэ сэгнэнэ.

Индо-Хитадтахи дайн французска монополинуудые баяжуулна. «Экспедиционно корпусоор халхалагдан Индо-Хитадые дээрмэдэжэ байгаа французска 45 компани 1946 ондо 542 миллион франк олзо олоһон байгаа һаа, 1950 ондо 10.100 миллион франк олзо олоһон байна. 1951—1952 онуудта Индо-Хитадай банк өөрынгөө ашаг олзые 24 процентээр ехэдхэбэ» гэжэ «Юманите» бэшэнэ.

Парижын транспортнигуудай забастовко

ПАРИЖ, майн 19. (ТАСС). Үдэшын бүхы газетэнүүд парижска городской транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй забастовко тухай мэдээсэнэ. Автобусна хүдэлөөн 88 процентээр зогсоогдоо гэжэ «Круа» газетэ бэшэнэ. Метрогой бүхы поезднуудай хахадынь ябанагүй. Метрогой зарим станцинууд хаагдаба.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 19. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэрэй турша дотор корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд Кахориин райондо нютагай шанартай байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөө гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска самолёдууд сэрэгэй ямаршье объектнүүдгүй Цзайриэн шадарай (Хванхэ провинци) хүдөө нютагуудта дахин доботолжо, тэдэниие хаа хамаагүйгөөр бомбодобо. Амгалан олон хүн — хүгшэд, эхэнэрнүүд ба үхибүүд алагдаа, олон гэр ба землянканууд һандаргагдаа.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай 3 самолёт унагаажа, 2 самолёдынь гэмтээбэ.

ПХЕНЬЯН, майн 30. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани майн 20-до ингэжэ мэдээсэбэ:

Үнгэрһэн үдэрэй турша дотор Арадай армиин соединенинүүд ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд бүхы фронтнууд дээрэ дайсанда эсэргүү бага зэргын байлдаануудые хэбэ.

Үсэгэлдэр һүни американска авиаци сэрэгэй ямаршье түхеэрэлгэгүй Хойто Пхенан провинциин Енчон уездын хүдөө районуудта дахин доботолжо, тэдээн дээрэ мянга гаран бомбо хаяба. Бомбодолгын үедэ амгалан олон хүн алагдаһан, шархатаһан, олон гэрнүүд һандаргагдаһан байна.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай хоёр самолёт унагаагаа.

Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээнүүд

ПЕКИН, майн 19. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ хэхэ тухай хэлсээндэ хабаадагша корейско-хитадай делегациин коммюнике Кэсонһоо дамжуулба. Коммюнике соонь ингэжэ хэлэгдэнэ:

Майн 19-дэ нүгөө талын делегациин толгойлогшо хадаа бүрин составаараа делегацинуудай уулзалгые табан үдэрөөр хойшолуулха ба майн 25-най үглөөнэй 11 часта заседани хэхэ гэжэ өөрынгөө холбооной ахалагша офицерээр дамжуулан гуйба. Корейско-хитадай делегациин толгойлогшо генерал Нам Ирэй заабари бэелүүлэн, корейско-хитадай талын холбооной ахалагша офицер хадаа бүрин составаараа делегацинуудай хэхэ заседанинуудай 3 үдэрөөр хойшолуулагдаһан, мүн хэлсээнэй удааруулагдаха ёһогүй байһан ябадалда анхарал хандуулба. Забһарлалгые үшөө табан үдэрөөр һунааха гэжэ нүгөө талын гуйһан ушарһаа, корейско-хитадай тала энээниие зүбшөөнэ гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Англо-египетскэ харилсаанууд

ЛОНДОН, майн 19. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондент Каирһаа ингэжэ дамжуулна:

Египедэй хүтэлбэрилхы революционно соведэй гэшүүн майор Салах Салем майн 18-да ингэжэ мэдүүлбэ: «Египетскэ территориһоо тэдэнэй сэрэгүүдые дары бүрин гаргаха тухай манай эрилтые абаагүй сагтань, бидэнэр конференциин столдо англичанинуудтай хамта дахин һуухагүйбди».

Иосида Японин премьер-министрээр һунгагдаба

ТОКИО, майн 19. (ТАСС). Киодо Цусин агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, японско парламентын доодо палата мүнөөдэр голосованиин һүүлшын турта Сигеру Иосидые премьер-министрээр һунгаба. Иосида 204 голос, «прогрессивнэ» партиин ударидагша Сигемицу 116 голос абаһан байна.

Американска корреспондент Иранһаа сүлэгдэбэ

ТЕГЕРАН, майн 19. (ТАСС). Иранай гадаадын хэрэгүүдэй министр Фатеми майн 19-дэ пресс-конференци дээрэ ингэжэ мэдээсэбэ: Ассошиэйтед Пресс гэжэ американска агентствоһаа Иранда байгаа түлөөлэгшэ «шахиншахска гүрэнэй интересүүдтэ хоро хүргэгшэ, худал провокационно мэдээнүүдые саг үргэлжэ дамжуулба», тиимэһээ иранска правительство 3 үдэрэй болзор соо Иранһаа гаража ябахыень тэрээндэ дурадхаба.

Багашуулай баярта үдэр

Мүнөөдэр Улан-Удын № 3 басагадай дунда һургуули соо баяртай хүхюун абяа шэмээ таһалданагүй. Һуралсалай жэлэй һүүлшын үдэр ерэнхэй. Эндэ нэгэдэхиһээ гурбадахи хүрэтэр классуудай үхибүүд, тэдэнэй багшанар, түрэлхид сугларанхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ хэр зэргэ һуралсажа гараһан тухайгаа, ямар амжалтануудые туйлаһан ба дутуу дунданuудтай байһанаа мэдэхые хүсэһэн һурагшад тэсэжэ ядан хүлеэнэ.

... Хоёрдохи «А» класс. Саб сагаан фартугуудтай, олонхинь улаан галстугуудтай нэгэ жэгдэ адлиханууд ород, бурят басагахадууд партада зэргэлэн һуушанхай. Түрэлхидэй болон багшанарайнгаа орожо ерэхэдэ, бултадаа гэнтэ бодожо, «Амар сайн» гэһэн үгэ ганса хүн мэтээр дабтан хэлэнэд. Класс доторнь ургамал сэсэгүүд табяатай, һайхан хабарай амисхаал гарган һагсайлдана. Стол дээгүүр «Түрэлхи хэлэн», «Арифметикэ» гэһэн учебнигүүд шэб шэнэхэн зандаа жэрылдэнэ. Эдэнэр бүхэли жэл соо үхибүүдэй абажа ябаһан номууд мүн. Өөһэдынгөө дүүнэр болохо ерэхэ жэлэй хоёрдохи классайхидта тэдэнэй үгэхэ бэлэгүүд гээшэ. Мүн үнгэрэгшэ жэлдэ һурагшадай гараар хэгдэһэн «Шэнэ жэлэй баяр». «Советскэ эхэнэрнүүд», «Нүхэр И. В. Сталинай далан гурбан наһанай ой», «Эб найрамдалай түлөө», «СССР-эй үхибүүд» гэһэн фотомонтажууд хананuудыень шэмэглэнэ. Тэрээнһээ гадна, үхибүүдэй зураһан зурагууд, оёмол зүйлнүүд мүн лэ дэ... Эрхим һайнаар һуралсада... Цыренова, Люба Беделова, Вощенко, Дарима Аюшеева, Балдано, Валя Доржина бо... садай ород хэлэнэй ба ар... кын дэбтэрнүүд, контрольно... мэринүүд тэндэ харагдана. ... дээгүүрнь эхинхидээ «4», «... һэн сэгнэлтэнүүд улаан ка... шаар бэшэгдэнхэй.

Эгээн түрүүндэ тус класс... гагша Елена Ефимовна К... һурагшадые хоёрдохи клас... гэһэнтэйнь дашарамдуулан ... шалба.

Тэрэнэй һүүлээр Елена Е... на һурагша бүхэн тухай то... ноор хэлэжэ үгөөд, һурал... табельнуудые тэдээндэ ба... Табель абаһан һурагшын ү... пионервожатань «3» гэһэн ... улаан бүд торгооно. Табель... бариһан үхибүүд түрэлхидтэ... жо, һайрхан харуулна.

Класс дотор улам хү... абяа шэмээ ехэтэй болобо... гүй уран һайханай самодея... тиин номернууд харуулаг... Түрүүшын номер — Ленин... дууе бүхы классаараа ха... дуулабад. Удаадань Зоя Ц... «Сталин хододоо бидэнтэй ... ябаха» гэһэн шүлэг, Валя Д... «Вождиин нэрэ» гэһэн шүлэ... та Балдано «Илалта» гэһэн ... хэлэбэд.

Энэ концертые бүхы су... шад угаа ехээр һонирхон х...

Текстнь Р. Чимит...
фотонь А. Ман...

ҺУРАГШАДАЙ ЭКСКУРСИ

Ториин аймагай дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад аймагайнгаа промышленна предприятинуудаар ябажа, физикээр үзэһэн материалнуудаа ажал дээрэ хаража үзэбэ. Тус һургуулиин физикын багша В. Е. Шулунов энэ экскурсиие хүтэлбэрилхэ зуураа, һура... ойлгогдоогүй зүйлнүүдые тай... жа үгэһэн байна.

Һаяар энэ һургуулиинхид ... барилга дээрэ экскурсяар ош...

Е. Цыд...

Мотоспортоор Сибирь ба Дальна Востогой түр... һууриин түлөө мүрысөөн

РСФСР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын дэргэдэхи физкультурын ба спортын главна управлени Бурят-Монголой АССР-эй 30 жэлэй ойн баярта зорюулан, мотоциклетнэ спортоор Сибирь ба Дальна Востогой түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөө майн 27-һоо июниин 3 болотор Улан-Удэ городто үнгэргэхэ гэжэ шиидхэһэн байна.

Мүрысөөндэ Новосибирск, Барнаул, Омск, Томск, Красноярск, Иркутск, Чита, Хабаровск, Владивосток болон Улан-Удэ городуудай командануудай хабаадалсаха юм.

Командануудай ба өөһэд хоорондын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн 125, 350 ба 750 ку... сантиметрын 3 классай мо... нүүдээр боложо, 10, 100 ба ... лометрын тала гаталагдаха...

Эхэнэрнүүдэй гансал өөһ... рондын мүрысөөн болохо.

1952 ондо болоһон зональ... рысөөндэ Новосибирск ... спортсменүүд Сибириин түр... ри эзэлһэн ба Улан-Удын м... листнүүд Дальна Востогой ... һуури эзэлһэн байна.

А. Игу...

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИ...

Мүнөөдэр КИНО ТЕАТРНУУДТА

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — **«Адмирал Ушаков»** (12, 14, 16, 18, 20, 22 часуудта).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — **«Зоя»** 11 ч. 30 м., 14 часуудта), **«Весна в Москве»** (16, 20, 22 часуудта), **«Путешествие будет опасным»** (18 часта).

«Бурят-Монголой үнэн» газ... редакциин коллектив машин... Цыренжапова Цырендемидтэ... тэрэнэй бүлэдэнь хайрата ...

ЦЫРЕНЖАБАЙ

наһа бараһантай дашарамду... гүнзэгы гашуудалаа мэдүүлнэ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-35, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства —10-17, пропаганды и переводов— 6-81 культуры и быта, промышленности— 4-52, мест. информации и писем—11 05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00540. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.